

5

Αποκάλυψη 5:1 “Και είδα στο δεξι χέρι εκείνου που καθόταν επάνω στον θρόνο ένα βιβλίο, γραμμένο από μέσα και από πίσω, κατασφραγισμένο με επτά σφραγίδες.
2 Και είδα έναν ισχυρό άγγελο να κηρύττει με δυνατή φωνή: Ποιος είναι άξιος να ανοίξει το βιβλίο και να λύσει τις σφραγίδες του;
3 Και κανένας δεν μπορούσε μέσα στον ουρανό ούτε επάνω στη γη ούτε κάτω από τη γη, να ανοίξει το βιβλίο ούτε και να το βλέπει.
4 Και εγώ έκλαιγα πολύ, που δεν βρέθηκε κανένας άξιος να το ανοίξει και να διαβάσει το βιβλίο, ούτε και να το βλέπει.
5 Και ένας από τους πρεσβύτερους μου λέει: Μη κλαις· πρόσεξε, υπερίσχυσε το λιοντάρι, που είναι από τη φυλή του Ιούδα, η ρίζα του Δαβίδ, να ανοίξει το βιβλίο, και να λύσει τις επτά σφραγίδες του.
6 Και είδα, και να! Στο μέσον του θρόνου, και των τεσσάρων ζώων, και στο μέσον των πρεσβυτέρων, ένα Αρνίο να στέκεται ως σφαγμένο, έχοντας επτά κέρατα, και επτά μάτια· που είναι τα επτά πνεύματα του Θεού, τα οποία έχουν αποσταλεί σε ολόκληρη τη γη.
7 Και ήρθε και πήρε το βιβλίο από το δεξι χέρι εκείνου που κάθεται επάνω στον θρόνο.
8 Και όταν πήρε το βιβλίο, τα τέσσερα ζώα και οι 24 πρεσβύτεροι έπεσαν μπροστά στο Αρνίο, έχοντας κάθε ένας κιθάρες, και χρυσές φιάλες γεμάτες από θυμιάματα, οι οποίες είναι οι προσευχές των αγίων·
9 και ψάλλουν μια καινούργια ωδή, λέγοντας: Άξιος, είσαι, να πάρεις το βιβλίο, και να ανοίξεις τις σφραγίδες του· επειδή, σφάχτηκες, και μας αγόρασες στον Θεό με το αίμα σου, από κάθε φυλή και γλώσσα και λαό και έθνος·
10 και μας έκανες βασιλιάδες και ιερείς στον Θεό μας· και θα βασιλεύσουμε επάνω στη γη.
11 Και είδα, και άκουσα μια φωνή από πολλούς αγγέλους, ολόγυρα από τον θρόνο και από τα ζώα και από τους πρεσβύτερους· και ο αριθμός τους ήταν μυριάδες μυριάδων, και χιλιάδες χιλιάδων,
12 λέγοντας με δυνατή φωνή: Το σφαγμένο Αρνίο είναι άξιο να πάρει τη δύναμη και πλούτο και σοφία και ισχύ και τιμή και δόξα και ευλογία.
13 Και κάθε κτίσμα που είναι μέσα στον ουρανό, κι επάνω στη γη, και κάτω από τη γη, και όσα είναι μέσα στη θάλασσα, και όλα όσα είναι μέσα σ’ αυτά, άκουσα ότι έλεγαν: Σ’ αυτόν που κάθεται επάνω στον θρόνο, και στο Αρνίο, ας είναι η ευλογία και η τιμή και η δόξα και η κυριαρχική εξουσία στους αιώνες των αιώνων.
14 Και τα τέσσερα ζώα έλεγαν: Αμήν· και οι 24 πρεσβύτεροι έπεσαν και προσκύνησαν αυτόν που ζει στους αιώνες των αιώνων.

Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Στο τέταρτο κεφάλαιο, έγινε αναφορά στην ουράνια Ημέρα του Εξιλασμού, το πρώτο στάδιο της τελικής κρίσης. Αυτό το στάδιο λαμβάνει χώρα πριν τη Δεύτερη Παρουσία του Χριστού, επειδή όπως είπε ο Ίδιος: “ο μισθός μου είναι μαζί μου” (Αποκάλυψη 22:12). Με άλλα λόγια, έχει ήδη αποφασισθεί ποιοι θα λάβουν την ανταμοιβή και ποιοι όχι (Ησαΐας 40:10, 62:11). Στο πέμπτο κεφάλαιο, συνεχίζεται η εξιστόρηση της κρίσης και παρουσιάζεται το άνοιγμα του βιβλίου που είναι σφραγισμένο με επτά σφραγίδες. Ένα γεγονός εξαιρετικής σημασίας επειδή πρώτον, όπως θα δούμε, με το άνοιγμα αυτού του βιβλίου η διαδικασία της κρίσης συνεχίζεται και δεύτερον, επειδή εάν δεν γίνει η κρίση δεν μπορεί να σωθεί κανείς. Η κρίση δεν συντελείται για να καταδικαστούν οι αμαρτωλοί,¹ αλλά για να γίνουν οι αμαρτωλοί μέτοχοι της αιώνιας ζωής.

Από τη στιγμή που εμφανίστηκε η αμαρτία υπήρξε η ανάγκη για μία κρίση. Με αυτόν τον τρόπο ο Θεός θέτει ένα οριστικό τέλος στην αμαρτία και ταυτόχρονα σώζει εκείνους που έχουν πίστη και εμπιστοσύνη σε Εκείνον. Η κρίση στην Αγία Γραφή αποτελείται από δυο φάσεις: τη διερευνητική και την εκτελεστική. Όπου υπάρχει αναφορά στην κρίση συναντάμε και τις δύο φάσεις. Για παράδειγμα, τέτοιες περικοπές είναι η αμαρτία στον κήπο της Εδέμ, ο κατακλυσμός, η ιστορία των Σοδόμων και Γομόρρων, η

¹ Έχουν ήδη καταδικασθεί επειδή “όλοι αμάρτησαν” και “ο μισθός της αμαρτίας είναι θάνατος” (Ρωμαίους 3:23, 6:23, βλ. επίσης Ιωάννην 3:17-21).

Βαβυλωνιακή αιχμαλωσία και ο έσχατος καιρός όπως περιγράφεται στα βιβλία του Δανιήλ και της Αποκάλυψης. Επειδή η έννοια της κρίσης που αποτελείται από δύο φάσεις είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό γεγονός στην Αποκάλυψη, δεν είναι όμως κοινώς αποδεκτό, μια μελέτη αυτής της έννοιας με αναφορά σε διάφορες περικοπές θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε καλύτερα το πέμπτο κεφάλαιο.

Όταν ο Αδάμ και η Εύα αμάρτησαν “ανοίχτηκαν τα μάτια και των δύο και γνώρισαν ότι ήσαν γυμνοί” (Γένεση 3:7). Για πρώτη φορά αισθάνθηκαν ντροπή και ενοχή και τόσο πολύ φόβο, που ένιωσαν την ανάγκη να κρυφτούν από τον Θεό: “ο Αδάμ και η γυναίκα του κρύφτηκαν από το πρόσωπο του Κυρίου του Θεού... κι (ο Αδάμ) είπε: Άκουσα τη φωνή σου στον παράδεισο, και φοβήθηκα” (Γένεση 3:8,10). Ο Θεός τους αναζήτησε: “Και ο Κύριος ο Θεός κάλεσε τον Αδάμ, και του είπε: Που είσαι;” (Γένεση 3:9). Αυτή ήταν η πρώτη από τις ερωτήσεις που ακολούθησαν: “Ποιος σου φανέρωσε ότι είσαι γυμνός; Μήπως έφαγες από το δέντρο;... Και ο Κύριος ο Θεός είπε στη γυναίκα: Τι είναι τούτο που έκανες;” (Γένεση 3:11,13). Προφανώς ο Θεός ήδη γνώριζε τις απαντήσεις, η διερεύνηση δεν γινόταν για Εκείνον. Το κύριο σημείο της περικοπής είναι ότι πριν ο Θεός ανακοινώσει και εκτελέσει την απόφασή Του (η εκτελεστική κρίση), διεξάγει πρώτα μια διερευνητική κρίση.

Παρομοίως, αφού σκότωσε ο Κάιν τον αδελφό του Άβελ “ο Κύριος είπε στον Κάιν: Πού είναι ο Άβελ, ο αδελφός σου;... τι έκανες;” (Γένεση 4:9,10). Φαίνεται και στις δυο περιπτώσεις ότι η απόφαση του Κυρίου βασιζόταν, μέχρι ενός σημείου, στις απαντήσεις που θα λάμβανε σε αυτά τα ερωτήματα. Η διερεύνηση ήταν μια λυτρωτική διαδικασία που πρόσφερε την ευκαιρία για μετάνοια και εξομολόγηση. Το γεγονός όμως ότι δεν ομολόγησαν την αμαρτία τους, ήταν μια ξεκάθαρη απόδειξη (για ολόκληρο το σύμπαν όπως θα δούμε) της θανατηφόρας και φθοροποιού επιρροής της αμαρτίας.

Η μοναδική κρίση που έγινε σε παγκόσμια κλίμακα ήταν στην εποχή του Νώε με τον κατακλυσμό. Ο Θεός, που είναι γνώστης των πάντων, παρουσιάζεται να διενεργεί μια ξεχωριστή έρευνα: “Και ο Θεός είδε τη γη, και να, ήταν διεφθαρμένη”, “Και ο Κύριος είδε ότι η κακία του ανθρώπου πληθυνόταν επάνω στη γη” (Γένεση 6:12,5). Ο Θεός ανακοινώνει την απόφαση Του (“Θα εξαλείψω τον άνθρωπο που δημιούργησα από το πρόσωπο της γης” Γένεση 6:7), ορίζει όμως ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα στο οποίο θα πασχίσει μέσω του Αγίου Πνεύματος να φέρει όποιον μπορεί σε σωτηρία: “Και ο Κύριος είπε: Δεν θα παραμείνει το πνεύμα μου πάντοτε μαζί με τον άνθρωπο, επειδή είναι σάρκα· οι ημέρες του θα είναι ακόμα 120 χρόνια” (Γένεση 6:3). Η Εβραϊκή λέξη που μεταφράζεται “παραμείνει” σημαίνει *κρίνω*.² Αυτό το έργο του Αγίου Πνεύματος έγινε μέσω της διακονίας του Νώε - “ο Νώε, κήρυκας δικαιοσύνης”, “Ο οποίος, αφού πορεύτηκε, κήρυξε και προς τα πνεύματα που ήσαν στη φυλακή,³ τα οποία κάποτε απείθησαν, όταν η μακροθυμία του Θεού, κάποτε, στις ημέρες του Νώε, τους πρόσμενε, καθώς κατασκευαζόταν η κιβωτός” (Β΄ Πέτρου 2:5, Α΄ Πέτρου 3:19,20).

Μετά τον κατακλυσμό οι άνθρωποι που δεν εμπιστεύονταν τον Θεό είπαν “ας αποκτήσουμε για μας όνομα” και ξεκίνησαν να οικοδομούν τον πύργο της Βαβέλ. Παρόλο που ο Θεός γνώριζε πλήρως τις πράξεις τους, η περικοπή μας Τον παρουσιάζει να διενεργεί μια έρευνα: “Ο Κύριος κατέβηκε, για να δει την πόλη και τον πύργο, που οικοδόμησαν οι γιοι των ανθρώπων” (Γένεση 11:4,5). Ανακοινώνοντας την απόφαση Του ξεκαθαρίζει ότι η κρίση δεν είναι μια μονόπλευρη ενέργεια από μέρους Του, λέγοντας: “Ελάτε, ας κατεβούμε, και ας συγχύσουμε εκεί τη γλώσσα τους, για να μην καταλαβαίνει ο ένας τη

---

² Η Εβραϊκή λέξη είναι *διυν*, που σημαίνει “κρίνω, αγωνίζομαι, κάνω έκκληση” (Strong’s Concordance). Από τις 24 φορές που χρησιμοποιείται στην Παλαιά Διαθήκη, στις 18 μεταφράζεται ως “κρίνω”, π.χ. “Επειδή, ο κύριος θα κρίνει (*διυν*) τον λαό του, και θα μεταμεληθεί για τους δούλους του” (Δευτερονόμιο 32:36).

³ Αυτά τα εδάφια δεν αναφέρονται στο κήρυγμα του Χριστού στις ψυχές που βρίσκονται στην κόλαση, αλλά είναι το κήρυγμα του Αγίου Πνεύματος μέσω του Νώε πριν τον κατακλυσμό. Τα εδάφια ξεκάθαρα δηλώνουν ότι το κήρυγμα έγινε “ότε άπαξ εξέδεχτο η του Θεού μακροθυμία, εν ημέραις Νώε κατασκευαζομένης κιβωτού”. Τα “πνεύματα που ήταν στη φυλακή” δεν ήταν ψυχές στην κόλαση, αλλά ήταν άνθρωποι αιχμάλωτοι της αμαρτίας. Ο απόστολος Παύλος ξεκάθαρα επισημαίνει ότι το πνεύμα μας επικοινωνεί με τον Θεό, όχι αφού πεθάνουμε, αλλά όσο ακόμα ζούμε (Ρωμαίους 1:9, 8:16, Α΄ Κορινθίους 5:3-5, 6:20, Κολοσσαείς 2:5, Β΄ Τιμόθεον 4:22). Ο Ιησούς επισήμανε ότι σκοπός Του ήταν να ελευθερώσει τους φυλακισμένους, εννοώντας ζωντανούς ανθρώπους και όχι εκείνους που έχουν πεθάνει (Λουκάν 4:18). Πρόσθετα εδάφια που δείχνουν ότι η λέξη “πνεύμα” αναφέρεται σε ζωντανούς ανθρώπους είναι τα ακόλουθα: Ματθαίον 5:3, 26:41, 27:50, Μάρκον 2:8, 8:12, 14:38, Λουκάν 1:47, Ιωάννην 11:33, 13:21, Πράξεις 17:16, 19:21, Ρωμαίους 8:10,16, Α΄ Κορινθίους. 2:11, 5:3-5, 7:34, Β΄ Κορινθίους. 2:13, 7:1, 13, Εφεσίους 4:23, Κολοσσαείς 2:5, Α΄ Θεσσαλονικείς 5:23, Β΄ Τιμόθεον 4:22, Φιλιπησίους 1:25, Α΄ Πέτρου 3:4.

γλώσσα του άλλου” (Γένεση 11:7). Η χρήση του πληθυντικού αριθμού πιθανόν περιλαμβάνει τους αγγέλους, που σχεδόν πάντα συμμετέχουν στην κρίση, διερευνητική ή εκτελεστική.⁴

Η συμμετοχή των αγγέλων είναι ξεκάθαρη στην κρίση των Σοδόμων και Γομόρρων την εποχή του Αβραάμ. “Ο κύριος φάνηκε σ’ αυτόν (τον Αβραάμ) στις βελανιδιές Μαμβρή...” (Γένεση 18:1). Αλλά ο Κύριος δεν ήταν μόνος Του: “Είδε, και να, τρεις άνδρες όρθιοι μπροστά του” (Γένεση 18:2). Δυο από τους τρεις ήταν άγγελοι και ουσιαστικά αυτοί ήταν που έφτασαν στα Σόδομα, πραγματοποίησαν την έρευνα και εκτέλεσαν την κρίση. Καθώς ο Κύριος συνομίλησε με τον Αβραάμ τον ενημέρωσε ότι επειδή: “Η κραυγή των Σοδόμων και των Γομόρρων πλήθυνε, και η αμαρτία τους είναι υπερβολικά βαριά· Θα κατέβω, λοιπόν, και θα δω αν έπραξαν ολοκληρωτικά σύμφωνα με τη κραυγή που έρχεται σε μένα· και θα γνωρίσω, μήπως όχι.” (Γένεση 18:20,21). Στην πραγματικότητα η τελική περίοδος χάρις είχε ξεκινήσει χρόνια πριν, όταν ο ανιψιός του Αβραάμ, ο Λωτ, “κατοίκησε ανάμεσα στις πόλεις της περιχώρου, και έστησε τις σκηνές του μέχρι τα Σόδομα” (Γένεση 13:12). Ο Λωτ ήταν “δίκαιος (και) καταθλιβόταν από την ακόλαστη διαγωγή των ανόμων” (Β’ Πέτρου 2:7). Οι ίδιοι οι Σοδομίτες έλεγαν για εκείνον: “Αυτός ήρθε για να παροικήσει· θέλει να γίνει και κριτής” (Γένεση 19:9), υπονοώντας ότι η παρουσία του ήταν μια συνεχής κρίση εναντίον τους. Έτσι ακριβώς όπως και με τον κατακλυσμό, ο Θεός έδωσε ένα χρονικό διάστημα χάρις και έναν “κήρυκα δικαιοσύνης” (Νώε, Λωτ), ώστε οι άνθρωποι να λάβουν την προειδοποίηση πριν την εκτελεστική κρίση. Αναμφίβολα ο Θεός γνώριζε την κατάσταση που επικρατούσε στα Σόδομα. Στη διαδικασία “διαπραγμάτευσης” με τον Αβραάμ ο Θεός παρουσιάζεται ξεκάθαρα να προσπαθεί να βρει τρόπο να μην καταστρέψει τις δύο πόλεις (Γένεση 18:26-32). Στο τέλος, το αποτέλεσμα της έρευνας ήταν ότι δεν υπήρχαν ούτε δέκα δίκαιοι άνθρωποι, “Οι άνδρες των Σοδόμων περικύκλωσαν το σπίτι, νέοι και γέροντες, ολόκληρος ο λαός μαζί, από παντού και έκραζαν στον Λωτ” (Γένεση 19:4), προσπαθώντας να κακοποιήσουν τους δυο επισκέπτες (τους αγγέλους) που είχαν εμφανιστεί με την τελευταία προσφορά σωτηρίας. Στην εκτελεστική φάση της κρίσης εκείνοι που ήταν ειλικρινείς προς τον Θεό (ο Λωτ και οι δυο κόρες του) σώθηκαν από τη φωτιά που κατέστρεψε εκείνους που δεν είχαν μετανοήσει.

Το αποκορύφωμα της εκτελεστικής κρίσης στην ιστορία των Ισραηλιτών ήταν η καταστροφή της Ιερουσαλήμ από τους Βαβυλώνιους και η αιχμαλωσία τους το 586 π.Χ. Πέντε χρόνια νωρίτερα ο Ιεζεκιήλ, ένας ιερέας που μεταφέρθηκε αιχμάλωτος στη Βαβυλώνα στη δεύτερη αιχμαλωσία⁵, είδε ένα όραμα που καταγράφεται στον Ιεζεκιήλ 1-11. Στο όραμα είδε αρκετά από τα στοιχεία που βρίσκονται στην Αποκάλυψη 4-6, το πιο αξιοσημείωτο από αυτά ήταν τα τέσσερα ζώα και ο Κύριος στον “κινητό” θρόνο Του. Αυτή η “επίσκεψη” του Κυρίου πριν την εκτελεστική κρίση (την καταστροφή της Ιερουσαλήμ) παρουσιάζει τη διερευνητική κρίση στην οποία ο ίδιος ο Κύριος,⁶ που ήδη γνώριζε όλες τις βδελυρές αμαρτίες του λαού Ισραήλ, τις αποκαλύπτει στον Ιεζεκιήλ για να τον κάνει να κατανοήσει την αναγκαιότητα της εκτελεστικής κρίσης και να δώσει μια τελευταία ευκαιρία για μετάνοια στον λαό Ισραήλ.

Ο προφήτης μεταφέρθηκε στην “εσωτερική πύλη” του αγιαστηρίου για να δει το “είδωλο της ζηλοτυπίας” (Ιεζεκιήλ 8:5). Μετά του δόθηκε εντολή να σκάψει στον τοίχο και να βρει μια πόρτα ενός εσωτερικού διαμερίσματος όπου “οι πρεσβύτεροι του οίκου Ισραήλ” λάτρευαν “κάθε ομοίωμα από ερπετά, και βδελυκτά ζώα, και όλα τα είδωλα του οίκου Ισραήλ”, λέγοντας με αλαζονεία: “Ο κύριος δεν μας βλέπει· ο Κύριος εγκατέλειψε τη γη” (Ιεζεκιήλ 8:6-12). Μετά είδε γυναίκες “που θρηνούσαν τον θαμμούζ” (Ιεζεκιήλ 8:14), τον κίβδηλο μεσσία της θρησκείας του Νεβρώδ και της Βαβυλώνας. Στο τέλος οδηγείται “στην εσωτερική αυλή του οίκου του Κυρίου... και στο θυσιαστήριο, περίπου 25 άνδρες, με τις

⁴ Για παράδειγμα, στο Δανιήλ κεφάλαιο 7, όταν “το κριτήριο κάθισε, και τα βιβλία ανοίχτηκαν” (η διερευνητική κρίση) ολόγυρα στο θρόνο της κρίσης βρέθηκαν “Χίλιες χιλιάδες... και χίλιες μυριάδες” αγγέλων. Στην Αποκάλυψη 5:11 διασαφηνίζεται ότι αυτοί ήταν άγγελοι. Παρομοίως στον Ιεζεκιήλ κεφάλαια 1-10, όταν ο Θεός έρχεται στη γη για να διερευνήσει τις αμαρτίες του λαού Ισραήλ συνοδεύεται από τέσσερα χερουβείμ, μία τάξη αγγέλων (Ιεζεκιήλ 10:20). Όταν ο Θεός συνετέλεσε μια διερευνητική κρίση κατά του Ισραήλ μετά την αμαρτία του Δαβίδ, που απέγραψε τον λαό Ισραήλ, ένας άγγελος εκτέλεσε την τιμωρία (Β’ Σαμουήλ 24:15-17). Ακόμη μια φορά, ένας άγγελος εκτέλεσε την κρίση κατά του στρατού των Ασσυρίων όταν επιτέθηκαν στο λαό του Θεού (Ησαΐας 37:36).

⁵ Ο Δανιήλ αιχμαλωτίστηκε το 606 π.Χ. στην πρώτη αιχμαλωσία (Β’ Βασιλέων 23:36-24:2, Δανιήλ 1:1-6) και ο Ιεζεκιήλ στη δεύτερη που συνέβη με την ανταρσία του Ιωαχείν το 597 π.Χ. (Β’ Χρονικών 36:9,10, Ιεζεκιήλ 1:2).

⁶ Μία σύγκριση της περιγραφής Του στον Ιεζεκιήλ 8:2 με αυτή στον Ιεζεκιήλ 1:27,28 (όπου ο άνθρωπος που λάμπει είναι ο Κύριος) δείχνει ότι ήταν ο ίδιος ο Κύριος που οδήγησε τον προφήτη στη “διερευνητική περιήγηση”.

πλάτες τους προς το ναό του Κυρίου και τα πρόσωπά τους προς τα ανατολικά· και προσκυνούσαν τον ήλιο προς τα ανατολικά” (Ιεζεκιήλ 8:16). Αυτή η έρευνα παρείχε τις αποδείξεις ότι ακόμα και σε ότι αφορούσε την ανώτατη Εβραϊκή ιεραρχία η εκτελεστική κρίση ήταν πλήρως αιτιολογημένη.

Η διερευνητική κρίση όμως δεν γίνεται μόνο για να διαπιστωθεί η ένοχη του υποτιθέμενου λαού του Θεού. Ο Θεός, αναγνωρίζει επίσης τον αληθινό λαό Του (το υπόλοιπο). Στο Ιεζεκιήλ 9, ο προφήτης είδε ένα όραμα της καταστροφής της Ιερουσαλήμ και του αποστάτη λαού από “τους ταγμένους ενάντια στην πόλη (τους αγγέλους), κάθε ένας έχοντας το όπλο του της εξολόθρευσης στο χέρι του” (Ιεζεκιήλ 9:1). Αλλά πριν επιτραπεί να ξεκινήσουν το καταστροφικό τους έργο, ένας άλλος άνδρας “ντυμένος λινά, με καλαμάρι γραμματέα στην οσφύ του” άκουσε μια φωνή να του λέει: “Πέρασε μέσα από την πόλη... και κάνε ένα σημάδι επάνω στα μέτωπα των ανδρών, αυτών που στενάζουν και βοούν για όλα τα βδελύγματα που γίνονται ανάμεσά της” (Ιεζεκιήλ 9:2,4).

Η διαδικασία που ακολουθείται είναι συγκεκριμένη. Πριν ο Θεός ανακοινώσει και εκτελέσει την κρίση, διενεργεί μια έρευνα (διερευνητική κρίση). Δίνει μια περίοδο χάριτος και μεταδίδει ένα ισχυρό μήνυμα για μετάνοια. Παρόλο που γνωρίζει ήδη τα γεγονότα, κάνει την έρευνα για χάρη των αγγέλων που επίσης συμμετέχουν στην κρίση. Στη διάρκεια της διερευνητικής κρίσης ο Θεός προσπαθεί να δώσει μια τελευταία ευκαιρία για μετάνοια, να προσδιορίσει και να σώσει τους πιστούς. Αντιθέτως οι ασεβείς είναι ανυποψίαστοι για την κρίση που διεξάγεται έως ότου ξεσπάσει πάνω τους η εκτελεστική φάση της: “Ο ασεβής καυχάται στις επιθυμίες της ψυχής του... εξαιτίας της αλαζονείας του προσώπου του δεν θα αναζητήσει τον Κύριο· όλοι οι συλλογισμοί του είναι: Δεν υπάρχει Θεός... οι κρίσεις σου είναι πολύ ψηλά από το πρόσωπό του... Είπε μέσα στην καρδιά του: Δεν θα εξετάσεις. Είδες! Επειδή, εσύ παρατηρείς την αδικία και την ύβρη, για να ανταποδώσεις με το χέρι σου” (Ψαλμοί 10:3-5, 13,14)⁷.

ΚΡΙΣΗ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΔΑΝΙΗΛ

Είναι σημαντικό που στο βιβλίο του Δανιήλ τα οράματα επικεντρώνονται γύρω από την κρίση και ιδιαίτερα τη διερευνητική φάση της, ειδικά επειδή το βιβλίο του Δανιήλ έχει πολλές ομοιότητες με την Αποκάλυψη. Τα οράματα του Δανιήλ παρουσιάζουν την ιστορία του λαού του Θεού μέχρι την απελευθέρωσή του στη Δευτέρα Παρουσία και κάθε ένα εμπλουτίζει την εξιστόρηση με περισσότερες λεπτομέρειες. Το πρώτο όραμα, της εικόνας (αγάλματος) με τα διαφορετικά μέταλλα, είναι μια ανασκόπηση της ιστορίας σχετικά με τη διαδοχή των αυτοκρατοριών που θα υποδούλωναν το λαό του Θεού, ξεκινώντας από τη Βαβυλώνα, συνεχίζοντας με την Περσία, την Ελλάδα, τη Ρώμη και κλείνοντας με την παπική Ρώμη. Η αποκορύφωση όμως του οράματος είναι η τελική κρίση, συμβολίζεται από μια πέτρα που έρχεται από τον ουρανό, καταστρέφει τα τυραννικά βασίλεια και εγκαθιδρύει το αιώνιο βασίλειο του Θεού.

Περισσότερες λεπτομέρειες στο αρχικό όραμα προστίθενται με το όραμα του έβδομου κεφαλαίου, όπου οι αυτοκρατορίες συμβολίζονται με τέσσερα άγρια θηρία και ένα “μικρό κέρας” το οποίο βλασφημεί το Θεό και καταδιώκει τους αγίους. Τονίζεται ξανά η τελική κρίση όταν “το κριτήριο κάθισε, και τα βιβλία ανοίχτηκαν” (Δανιήλ 7:10), δηλαδή η διερευνητική κρίση.⁸ Βασικός σκοπός της κρίσης δεν είναι να καθορίσει την ενοχή εκείνων που απορρίπτουν τον Θεό, αλλά να σώσει τους “άγιους” και να τους

⁷ Τα στάδια της κρίσης μπορούμε να τα δούμε στην παραβολή του Χριστού με τα πρόβατα και τα ερίφια (Ματθαίον 25:31-46): 1) Ο Κύριος κάθεται στο θρόνο της κρίσης περιτριγυρισμένος από αγγέλους (Ματθαίον 25:31), 2) Όλα τα έθνη συγκεντρώνονται ενώπιόν Του και διαχωρίζονται σε δύο τάξεις (Ματθαίον 25:32,33). Αυτή η συγκέντρωση δεν είναι κυριολεκτική, καθώς ο διαχωρισμός γίνεται πριν τη Δευτέρα Παρουσία. 3) Η απόφαση ανακοινώνεται και για τις δύο τάξεις (Ματθαίον 25:34-45). 4) Αποδίδεται η ανταμοιβή και η τιμωρία (Ματθαίον 25:46).

⁸ Στον Δανιήλ κεφάλαιο 7 δεν παρουσιάζεται η εκτελεστική κρίση που λαμβάνει χώρα στη Δεύτερη Έλευση του Χριστού, όταν Εκείνος έρχεται στη γη “στα σύννεφα του ουρανού” (Ματθαίον 26:64). Αλλά ο Ιησούς φαίνεται ότι “ερχόταν μαζί με τα σύννεφα του ουρανού, και έφτασε μέχρι τον Παλιό των ημερών” (Δανιήλ 7:13). Η εξέλιξη των γεγονότων παρουσιάζουν το κέρας να μάχεται τους αγίους, στη συνέχεια η απόφαση της κρίσης είναι υπέρ των αγίων, έπειτα ο “γιος του ανθρώπου” αναλαμβάνει μια βασιλεία, και τελικά “ο καιρός έφτασε, και οι άγιοι πήραν τη βασιλεία” (Δανιήλ 7:21,22,13,14).

εδραιώσει στη βασιλεία Του: “Η κρίση δόθηκε στους αγίους του Υψίστου· και ο καιρός έφτασε, και οι άγιοι πήραν τη βασιλεία” (Δανιήλ 7:22, επίσης Δανιήλ 7:26,27).

Στο επόμενο όραμα που συναντάμε στο όγδοο κεφάλαιο, οι αυτοκρατορίες συμβολίζονται με ένα κριάρι, έναν τράγο και “ένα μικρό κέρατο, που μεγαλύνθηκε υπερβολικά” (Δανιήλ 8:9). Αυτό το όραμα δείχνει ότι το εχθρικό προς τον Θεό σύστημα που συμβολίζεται από το μικρό κέρατο δεν επηρεάζει απλώς το λαό του Θεού εδώ στη γη, αλλά ασκεί επιρροή σε όλο το σύμπαν: “Μεγαλύνθηκε, μέχρι το στράτευμα του ουρανού· και έριξε στη γη ένα μέρος της στρατιάς και από τα αστέρια (οι άγγελοι) και τα καταπάτησε· μάλιστα, μεγαλύνθηκε, μέχρι ενάντια στον άρχοντα του στρατεύματος· και αφείρεσε απ’ αυτόν την παντοτινή θυσία, και το άγιο κατοικητήριο τους καταβλήθηκε” (Δανιήλ 8:10,11). Για μια ακόμα φορά, η αποκορύφωση του οράματος είναι η λύση του προβλήματος από τον Θεό: “Μέχρι 2300 ημερονύκτια· τότε, το αγιαστήριο θα καθαριστεί” (Δανιήλ 8:14). Αυτό το τόσο σημαντικό εδάφιο ερμηνεύεται αναλυτικά στο κεφάλαιο 14:7 *Η Ωρα της Κρίσης*, όπου θα δούμε ότι ο καθαρισμός του αγιαστηρίου είναι η διερευνητική κρίση, όπως συμβολίζεται στην Ημέρα του Εξιλασμού.

Ο Δανιήλ “θαύμαζε για την όραση, και δεν υπήρχε εκείνος που να καταλαβαίνει” και ήταν “άρρωστος για ημέρες” (Δανιήλ 8:27) λόγω της αδυναμίας του να κατανοήσει τη σημασία των 2300 ημερονυκτίων και τον καθαρισμό του αγιαστηρίου. Στο ένατο κεφάλαιο του Δανιήλ ο άγγελος επιστρέφει για να ξεκαθαρίσει το τοπίο και να αποκαλύψει την ώρα που θα ξεκινήσει η διερευνητική κρίση (βλ. κεφάλαιο 14: *Πότε στην Ιστορία* και Παράρτημα 5 για περαιτέρω λεπτομέρειες).

Στο ενδέκατο και δωδέκατο κεφάλαιο του Δανιήλ, ο Θεός του δίνει μια λεπτομερή περιγραφή του μεγάλου πόλεμου που συνεχίζεται για αιώνες μεταξύ του βασιλιά του Βορρά και του βασιλιά του Νότου (βλ. κεφάλαιο 9: *Βασιλείς του Βορρά και του Νότου*). Όπως και στα προηγούμενα οράματα, αυτό που είναι καίριας σημασίας δεν είναι η αποκάλυψη της παγκόσμιας ιστορίας αλλά η κρίση στους έσχατους καιρούς όταν “θα εγερθεί ο Μιχαήλ (ο Χριστός)... και θα είναι καιρός θλίψης, που ποτέ δεν έχει γίνει... και κατά τον καιρό εκείνο ο λαός σου θα διασωθεί, *κάθε ένας που θα βρεθεί γραμμένος μέσα στο βιβλίο*” (Δανιήλ 12:1).

Αυτή η περιγραφή δείχνει ότι η διερευνητική κρίση που περιλαμβάνει την έρευνα “των βιβλίων” και την απελευθέρωση των παιδιών του Θεού από εκείνους που τους καταδιώκουν, είναι το κεντρικό θέμα του Δανιήλ. Επομένως θα ήταν εύλογο η διερευνητική κρίση να είναι επίσης το κεντρικό θέμα στην Αποκάλυψη και πράγματι περιγράφονται πολλά παρόμοια στοιχεία, ειδικότερα το άνοιγμα των βιβλίων του ουρανού μπροστά στο θρόνο του Θεού με τη συμμετοχή των αγγέλων.

Ίσως κάποιοι αναγνώστες να θεωρούν ότι δίνεται υπερβολική έμφαση στη διερευνητική κρίση. Όπως όμως θα δούμε παρακάτω σε αυτό το κεφάλαιο, αυτή η κρίση λαμβάνει χώρα στο παρόν. Το επόμενο μεγάλο γεγονός είναι η έναρξη της εκτελεστικής κρίσης, που κλιμακώνεται μέχρι τη Δεύτερη Έλευση του Χριστού. Δεν ασχολούμαστε πια με αόριστες και ασαφείς χρονικές περιόδους που συνεχίζουν μέχρι να φθάσουμε στους έσχατους καιρούς. Είμαστε *ήδη* στον έσχατο καιρό και η πλειοψηφία του κόσμου δεν έχει ιδέα ότι η ανθρώπινη ιστορία όπως την γνωρίζουμε μέχρι τώρα πρόκειται να φτάσει στο τέλος της.

5:1 ΤΟ ΣΦΡΑΓΙΣΜΕΝΟ ΒΙΒΛΙΟ

“Και είδα στο δεξί χέρι εκείνου που καθόταν επάνω στον θρόνο ένα βιβλίο, γραμμένο από μέσα κι από πίσω, κατασφραγισμένο με επτά σφραγίδες” Αποκάλυψη 5:1. Πολλές εικασίες έχουν διατυπωθεί σχετικά με το σφραγισμένο βιβλίο.⁹ Πολλές από αυτές κάνουν συγκρίσεις με αρχαία βιβλία της Ρωμαϊκής εποχής, όπως διάφορες συνθήκες ή διαθήκες. Ωστόσο θα ήταν εύλογο ένα βιβλίο τέτοιας σημασίας, για το άνοιγμα του οποίου αφιερώνεται ένα ολόκληρο κεφάλαιο, να αναφέρεται και σε άλλα σημεία της Αποκάλυψης.

Εκτός από το σφραγισμένο βιβλίο του πέμπτου κεφαλαίου υπάρχουν τρία ακόμη βιβλία που αναφέρονται στην Αποκάλυψη. Στην Αποκάλυψη 1:11 ο Ιωάννης παροτρύνεται να γράψει σε ένα βιβλίο όλα όσα βλέπει στο όραμα και να το στείλει στις επτά εκκλησίες, έτσι γράφει την Αποκάλυψη. Στο 22ο

⁹ Κάποιοι μελετητές υποστηρίζουν ότι η τελετή που περιγράφεται στο πέμπτο κεφάλαιο της Αποκάλυψης είναι η ενθρόνιση του Χριστού ως Βασιλιά του σύμπαντος και η ανάληψη των αρχιερατικών καθηκόντων Του και ότι το σφραγισμένο βιβλίο είναι αντίστοιχο του βιβλίου του νόμου που είχαν οι βασιλείς του Ισραήλ (Δευτερονόμιο 17:18-20). Αυτή η άποψη αναλύεται στο Παράρτημα 2.

κεφάλαιο το βιβλίο ονομάζεται “τα λόγια της προφητείας αυτού του βιβλίου” και αναφέρεται πέντε φορές. Ο Ιωάννης λαμβάνει την προειδοποίηση να “μη σφραγίσει τα λόγια της προφητείας αυτού του βιβλίου” (Αποκάλυψη 22:10). Το κυριολεκτικό βιβλίο που θα διαβαζόταν από τις εκκλησίες στη γη δεν μπορεί να είναι ίδιο με εκείνο που είδε ο Ιωάννης σφραγισμένο με επτά σφραγίδες στον ουρανό.

Το δεύτερο “βιβλίο” που αναφέρεται και βρίσκεται στο δέκατο κεφάλαιο, είναι “ένα μικρό βιβλίο” (αρχ. βιβλιάριον). Δεν υπάρχουν συσχετισμοί στη θεματολογία και στην ορολογία μεταξύ του πέμπτου και του δέκατου κεφαλαίου, διαφέρει ακόμα και η ορολογία για το βιβλίο.¹⁰

Το τρίτο βιβλίο που αναφέρεται στην Αποκάλυψη είναι το βιβλίο της Ζωής. Αυτό το βιβλίο αναφέρεται επτά φορές¹¹ και όπως το βιβλίο στο πέμπτο κεφάλαιο, συσχετίζεται με τον Χριστό και τον ρόλο Του ως Αμνού θυσίας (το σφραγισμένο βιβλίο δίνεται στο Αρνίο στην Αποκάλυψη κεφάλαιο 5 και στην Αποκάλυψη 21:27 αποκαλείται “το βιβλίο της ζωής του Αρνίου”). Επίσης σχετίζεται άμεσα με την κρίση: “κι ανοίχθηκε ένα άλλο βιβλίο, που είναι της ζωής, και κρίθηκαν οι νεκροί από τα γραμμένα μέσα στα βιβλία” (Αποκάλυψη 20:12). Όπως είδαμε στο τέταρτο κεφάλαιο ολόκληρη η σκηνή των κεφαλαίων 4-7 αφορά στη διερευνητική κρίση και την Ημέρα του Εξιλασμού. Ακριβώς όπως η κρίση της Ημέρας του Εξιλασμού στην Παλαιά Διαθήκη καθόριζε ποιοι θα συμπεριλαμβάνονταν στο λαό του Θεού (Λευιτικό 23:27-30), έτσι και το βιβλίο της Ζωής αποτελεί το μέσον που θα χρησιμοποιηθεί για να προσδιοριστεί ποιοι τελικά θα βρεθούν στην αιώνια Βασιλεία (Αποκάλυψη 20:15). Οι εχθροί του Θεού, που ακολουθούν το θηρίο, δεν είναι γραμμένοι στο βιβλίο της Ζωής (Αποκάλυψη 13:8, 17:8). Τα παιδιά του Θεού παροτρύνονται να ζουν με τέτοιο τρόπο ώστε να μη σβηστεί το όνομά τους από το βιβλίο της Ζωής (Αποκάλυψη 3:5, 22:19).

Συνεπώς το βιβλίο της Ζωής αφορά σε θέματα αιώνιας ζωής και αιώνιου θανάτου. Έτσι, είναι εύκολο να κατανοήσουμε την έντονη αντίδραση του Ιωάννη - **“Και εγώ έκλαιγα πολύ, που δεν βρέθηκε κανένας άξιος να το ανοίξει και να διαβάσει το βιβλίο, ούτε και να το βλέπει”** (Αποκάλυψη 5:4). Αν το βιβλίο της Ζωής δεν ανοιχθεί, κανείς δεν θα κριθεί, που σημαίνει ότι κανείς δεν θα μπορέσει να σωθεί: “Δεν θα μπει (στη βασιλεία του Θεού) τίποτε που μολύνει και προξενεί βδέλυγμα και ψέμα· αλλά, μονάχα οι γραμμένοι μέσα στο βιβλίο της ζωής του Αρνίου” (Αποκάλυψη 21:27).

Μια σειρά ερωτήσεων θα μας βοηθήσει να προσδιορίσουμε τα χαρακτηριστικά του σφραγισμένου βιβλίου:

Ερ: Αφού “Αυτός που καθόταν στο Θρόνο” (ο Θεός) έδωσε το βιβλίο στο Αρνίο, σε ποιον ανήκε το βιβλίο;
Απ: Στο Αρνίο.

Ερ: Αναφέρεται κάποιο βιβλίο στην Αποκάλυψη που ονομάζεται “το βιβλίο του Αρνίου”;
Απ: Ναι, “το βιβλίο της ζωής του Αρνίου” (Αποκάλυψη 21:27).

Ερ: Για ποιο λόγο πήρε το βιβλίο το Αρνίο;
Απ: Για να το ανοίξει (Αποκάλυψη 5:5).

Ερ: Υπάρχει κάποιο βιβλίο στην Αποκάλυψη που έχει ανοιχθεί;
Απ: Ναι, “Ανοιχθηκε ένα άλλο βιβλίο, που είναι της ζωής” (Αποκάλυψη 20:12).

Για κάθε όνομα στο βιβλίο της Ζωής γίνεται αναφορά στις ατομικές υποθέσεις του. Οι άνθρωποι κρίνονται λαμβάνοντας υπόψη το φως που έχουν λάβει και τις συνθήκες της ζωής τους: “Θα αναφέρω τη Ραάβ (Αίγυπτο), και τη Βαβυλώνα, ανάμεσα σ’ εκείνους που με γνωρίζουν· να, η Παλαιστίνη και η Τύρος, μαζί με την Αιθιοπία· αυτός γεννήθηκε εκεί... Ο Κύριος θα αριθμήσει, όταν καταγράψει τους λαούς, ότι αυτός γεννήθηκε εκεί” (Ψαλμοί 87:5,6). Λαμβάνονται υπόψη, οι δοκιμασίες που αντιμετωπίζουμε (Ψαλμοί 56:8), οι προσπάθειες μας να βελτιώσουμε την πνευματική μας κατάσταση (Μαλαχίας 3:16) και ουσιαστικά όλα τα λόγια και οι πράξεις μας (Αποκάλυψη 20:13).

Το βιβλίο της Ζωής δεν είναι το μόνο βιβλίο που ανοίγεται στην κρίση: “Το κριτήριο κάθισε, και τα βιβλία ανοίχτηκαν” (Δανιήλ 7:10). Αυτά περιλαμβάνουν το βιβλίο του Νόμου του Θεού (Γαλάτες 3:10, Δευτερονόμιο 28:58,61), τα βιβλία των διαθηκών που έχει συνάψει ο Θεός με το λαό Του (Β’ Χρονικών

¹⁰ Στο δέκατο κεφάλαιο αναφέρεται η φράση “μικρό βιβλίο” (βιβλιάριον) και στο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρει “βιβλίο”.

¹¹ Αποκάλυψη 3:5, 13:8, 17:8, 20:12, 15, 21:27, 22:19.

34:30,31) και το βιβλίο με τα σχέδια που έχει ο Θεός για τη ζωή μας (Ψαλμοί 139:16). Όλα όσα είναι γραμμένα στο βιβλίο της Ζωής συγκρίνονται με εκείνα που είναι γραμμένα και στα υπόλοιπα βιβλία.

Ο Θεός βέβαια, δεν έχει ανάγκη να ανοίξει κάποιο βιβλίο για να γνωρίσει ποια θα είναι η κρίση Του. Ουσιαστικά η έννοια των “βιβλίων” που περιέχουν πληροφορίες για όλη την ανθρωπότητα έχει περισσότερο νόημα στην ψηφιακή εποχή μας που μπορούμε να αποθηκεύουμε και να διαχειριστούμε τεράστιες ποσότητες πληροφοριών. Η πραγματικότητα της ουράνιας ‘προηγμένης τεχνολογίας’ είναι ασύλληπτη. Το θέμα όμως είναι ότι τα “βιβλία” δεν ανοίγονται για τον Θεό, αλλά για τους **“μυριάδες μυριάδων, και χιλιάδες χιλιάδων”** που βρίσκονται **“ολόγυρα από τον θρόνο”**. Επειδή θα είναι αιώνιοι συμπολίτες εκείνων που θα σωθούν, οι άγγελοι έχουν κάθε δικαίωμα να διασφαλίσουν ότι κανείς δεν θα εισέλθει στην ουράνια Βασιλεία που να μπορεί να ενεργοποιήσει εκ νέου την αμαρτία και τη θλίψη.

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ ΓΡΑΜΜΕΝΟΣ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ;

Η Αγία Γραφή δεν ξεκαθαρίζει ποια ονόματα είναι γραμμένα στο βιβλίο της Ζωής. Σίγουρα αναφέρονται ονόματα πιστών Χριστιανών, ειδικότερα εκείνων που θυσιάστηκαν για τη μετάδοση του Ευαγγελίου. Ο απόστολος Παύλος αναφέρει: “τον Κλήμη και τους υπόλοιπους συνεργάτες μου, των οποίων τα ονόματα είναι στο Βιβλίο της Ζωής” (Φιλιππησίους 4:3). Επίσης συμπεριλαμβάνονται οι πιστοί της Παλαιάς Διαθήκης. Ο Μωυσής παρακάλεσε τον Θεό για το λαό του μετά την ειδωλολατρία τους με το χρυσό μοσχάρι: “Τώρα, αν συγχωρήσεις την αμαρτία τους... αν όχι, εξάλειψε με, παρακαλώ, από το βιβλίο σου, που έγραψες” (Εξοδος 32:32). Ο Αβραάμ αντιπροσωπεύει εκείνους που για κάποιο λόγο δεν γνώρισαν το όνομα του Ιησού, αλλά Τον γνώρισαν μέσα από τη φωνή του Αγίου Πνεύματος, είναι ο “πατέρας όλων εκείνων που πιστεύουν, ενώ βρίσκονται με την ακροβυστία, ώστε να λογαριαστεί και σ’ αυτούς δικαιοσύνη” (Ρωμαίους 4:11).

Πολλοί άνθρωποι βρίσκονται σε πνευματικό σκοτάδι αλλά μέσα από την επιρροή του Αγίου Πνεύματος “ζητούν τον Κύριο, ίσως μπορέσουν να τον ψηλαφίσουν και να τον βρουν” (Πράξεις 17:27). Ο Θεός τούς αποκαλύπτει μέσα από τη δημιουργία: “τα αόρατα αυτού βλέπονται φανερά... καθώς νοούνται διαμέσου των δημιουργημάτων του, και η αιώνια δύναμή του και η θεότητα” ώστε “οι εθνικοί, που δεν έχουν νόμο, κάνουν από τη φύση τους εκείνα που ανήκουν στον νόμο... οι οποίοι δείχνουν το έργο του νόμου να είναι γραμμένο μέσα στις καρδιές τους” (Ρωμαίους 1:20, 2:14,15). Αναμφίβολα όλοι αυτοί είναι γραμμένοι στο βιβλίο της Ζωής.

Φαίνεται ότι όσοι κάποια στιγμή ανταποκρίθηκαν στο Άγιο Πνεύμα έχουν τα ονόματά τους (μαζί με την περιγραφή της ζωής τους και τις προσωπικές τους καταστάσεις) γραμμένα στο βιβλίο της Ζωής. Αντίθετα, εκείνοι που αντιστάθηκαν ή αρνήθηκαν τις προτροπές του Αγίου Πνεύματος δεν βρίσκονται γραμμένοι εκεί. Το θηρίο στο κεφάλαιο 13 της Αποκάλυψης έχει εξουσία “επάνω σε... όλους αυτούς που κατοικούν επάνω στη γη, των οποίων τα ονόματα δεν γράφτηκαν στο Βιβλίο της Ζωής” (Αποκάλυψη 13:7,8).

Επιπλέον, ονόματα που έχουν γραφτεί στο βιβλίο μπορεί να σβηστούν. Στο τέλος της Αποκάλυψης υπάρχει μια σοβαρή προειδοποίηση: “Αν κάποιος αφαιρέσει από τα λόγια του βιβλίου της προφητείας αυτής, ο Θεός θα αφαιρέσει το μέρος του από το Βιβλίο της Ζωής” (Αποκάλυψη 22:19). Ο Ιησούς είπε στην εκκλησία των Σάρδεων, “Όποιος νικάει, αυτός θα ντυθεί με λευκά ιμάτια και δεν θα εξαλείψω το όνομά του από το Βιβλίο της Ζωής, και θα ομολογήσω το όνομά του μπροστά στον Πατέρα μου, και μπροστά στους αγγέλους του” (Αποκάλυψη 3:5). Αυτό το εδάφιο αναφέρεται στη σκηνή που περιγράφεται στην Αποκάλυψη κεφάλαια 4-7, όπου ανοίγεται το βιβλίο της Ζωής από **“το σφαγμένο Αρνίο”**. Σε αυτή την κρίση τα ονόματα εκείνων που δεν θα “νικήσουν” θα εξαλειφθούν, θα αφαιρεθούν από το βιβλίο.¹²

Συνοψίζοντας, η διερευνητική κρίση στην Αποκάλυψη 4-7 είναι ανάλογη με την τελετή της Ημέρας του Εξίλασμου στο αγιαστήριο της Παλαιάς Διαθήκης. Είναι μια περίοδος όπου όλα τα ίχνη της αμαρτίας εξαλείφονται (Πράξεις 3:19) από τα κατάστιχα εκείνων που συνεχίζουν να εμπιστεύονται τον Θεό. Είναι επίσης μια περίοδος όπου τα ονόματα εκείνων που δεν έχουν κρατήσει μέχρι τέλος “βέβαιη την παρρησία και το καύχημα της ελπίδας” (Εβραίους 3:6), θα αφαιρεθούν από το βιβλίο της Ζωής.

¹² Η νίκη δεν έχει σχέση με το να είναι κάποιος “καλός” μέσω της ανθρώπινης προσπάθειας, αλλά έχει σχέση με τη χάρη του Θεού. “Και αυτοί τον νίκησαν με το αίμα του Αρνίου, και με τον λόγο της μαρτυρίας τους” (Αποκάλυψη 12:11. Βλ. κεφάλαιο 12:11,12 *Νίκησαν με το Αίμα.*)

Πολλοί τρομοκρατούνται με την ιδέα ότι θα κριθούν έχοντας υπόψη την αμαρτία στην καρδιά τους και την καταδίκη που αξίζουν. Αλλά πρέπει πάντοτε να έχουμε κατά νου ότι ο Θεός Πατέρας “με τέτοιον τρόπο αγάπησε τον κόσμο, ώστε έδωσε τον Υιό του τον μονογενή” (Ιωάννην 3:16), Αυτός δίνει το βιβλίο της Ζωής στον Χριστό και ο Χριστός **“το σφραγμένο Αρνίο”** που έδωσε τη ζωή Του για εμάς είναι Εκείνος που θα το ανοίξει. Ο Θεός διενεργεί την κρίση γιατί θέλει να σωθούμε!

Ο Δανιήλ είδε ότι σκοπός της κρίσης είναι να σωθούν από αυτόν τον κόσμο της αμαρτίας εκείνοι που αγαπάνε τον Θεό (οι ‘άγιοι’) ώστε να ζήσουν αιώνια στην ένδοξη Βασιλεία Του: “το κριτήριο κάθισε, και τα βιβλία ανοίχτηκαν... και η κρίση δόθηκε στους αγίους του Υψίστου” και ο καιρός έφτασε, και οι άγιοι πήραν τη βασιλεία... και η βασιλεία, και η εξουσία, και η μεγαλοσύνη των βασιλείων, που είναι κάτω από κάθε ουρανό, θα δοθεί στον λαό των αγίων του Υψίστου, του οποίου η βασιλεία είναι βασιλεία αιώνια” (Δανιήλ 7:10,22,27). Αν και κάποιες φορές τα προβλήματα αυτού του κόσμου φαίνονται ανυπέρβλητα, ο Ιησούς υπόσχεται ότι μπορεί να κρατήσει ασφαλείς εκείνους που επιθυμούν να μείνουν κοντά Του. “Τα δικά μου πρόβατα ακούν τη φωνή μου, κι εγώ τα γνωρίζω” και με ακολουθούν. Κι εγώ δίνω σ’ αυτά αιώνια ζωή” και δεν θα χαθούν στον αιώνα, και κανένας δεν θα τα αρπάξει από το χέρι μου. Ο Πατέρας μου, ο οποίος μου τα έδωσε, είναι μεγαλύτερος από όλους” και κανένας δεν μπορεί να τα αρπάξει από το χέρι του Πατέρα μου” (Ιωάννην 10:27-29).

5:2-4 ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΞΙΟΣ;

“Και είδα έναν ισχυρό άγγελο να κηρύττει με δυνατή φωνή: Ποιος είναι άξιος να ανοίξει το βιβλίο και να λύσει τις σφραγίδες του; Και κανένας δεν μπορούσε μέσα στον ουρανό ούτε επάνω στη γη ούτε από κάτω από τη γη να ανοίξει το βιβλίο ούτε και να το βλέπει. Κι εγώ έκλαιγα πολύ, που δεν βρέθηκε κανένας άξιος να το ανοίξει και να διαβάσει το βιβλίο, ούτε και να το βλέπει” Αποκάλυψη 5:2-4.

Το βιβλίο της Ζωής περιέχει τα ονόματα του λαού του Θεού που “θα διασωθούν, κάθε ένας που θα βρεθεί γραμμένος μέσα στο βιβλίο” (Δανιήλ 12:1). Υπάρχει μόνο ένας άγγελος που αμφισβητεί το δικαίωμα να ανοιχθεί το βιβλίο που καθιστά δυνατή την απελευθέρωση των παιδιών του Θεού: “ο άγγελος της αβύσσου”,¹³ ο Σατανάς, ο μεγάλος κατήγορος του Θεού και του λαού Του. “Ολόκληρος ο κόσμος είναι στην κυριαρχία του πονηρού” (Α’ Ιωάννη 5:19) φυλακισμένος στην “παγίδα του διαβόλου, από τον οποίο είναι παγιδευμένοι στο θέλημα εκείνου” (Β’ Τιμόθεο 2:26). Ως “κατήγορος των αδελφών” (Αποκάλυψη 12:10) υπενθυμίζει σε όλη την πλάση ότι “όλοι αμάρτησαν” και “ο μισθός της αμαρτίας είναι θάνατος” (Ρωμαίους 3:23, 6:23). Δεν υπάρχει κάποιος **“στον ουρανό ούτε επάνω στη γη ούτε από κάτω από τη γη”** που να μπορεί να καταβάλει τα λύτρα: “Κανένας δεν μπορεί ποτέ να εξαγοράσει αδελφό ούτε να δώσει στον Θεό λύτρα γι’ αυτόν” επειδή, πολύτιμη είναι η απολύτρωση της ψυχής τους, και ανεύρετη για πάντα, ώστε να ζει αιώνια” (Ψαλμοί 49:7-9). Είναι λοιπόν εύλογο που **“έκλαιγε πολύ”** ο Ιωάννης, ένωσε σαν τον Ιερεμία που είπε “Το μάτι μου θα κλάψει πικρά, και θα κατεβάσει δάκρυα” επειδή, το ποίμνιο του Κυρίου φέρνεται σε αιχμαλωσία” (Ιερεμίας 13:17).¹⁴

Εκτός και αν η ποινή για τις κατηγορίες των αμαρτιών εκείνων που είναι γραμμένοι στο βιβλίο της Ζωής δεν εκπληρωθεί, κανείς δεν θα μπορέσει να σωθεί. Ο Θεός δεν κρίνει για να αποκλείσει ανθρώπους από τη Βασιλεία Του. Ο Σατανάς διεκδικεί κάθε άνθρωπο που έχει ζήσει (με εξαίρεση τον Χριστό). Ο Διάβολος φιλονίκησε ακόμα και για τον Μωυσή, έναν από τους πιο αγίους ανθρώπους που έζησαν ποτέ, έναν άνθρωπο που “ο Κύριος μιλούσε πρόσωπο με πρόσωπο, καθώς ο άνθρωπος μιλάει στον φίλο του” (Ιούδα 9, Έξοδος 33:11). Οι αποδείξεις που ανατρέπουν τις κατηγορίες του Διαβόλου βρίσκονται στο βιβλίο της Ζωής,¹⁵ αλλά έχει σφραγιστεί και κανείς δεν μπορεί να το ανοίξει. Αυτό όμως που δεν μπορεί να κάνει κανείς, το κάνει ο ίδιος ο Θεός, κατοχυρώνοντας το δικαίωμα να σώσει τους αμαρτωλούς μέσω της θυσίας Του στο πρόσωπο του Ιησού, του Αρνίου του Θεού.

¹³ Αποκάλυψη 9:1,11

¹⁴ Κάποιοι μελετητές θεωρούν ότι το βιβλίο με τις επτά σφραγίδες αναφέρεται στην εξέλιξη των γεγονότων της ιστορίας του κόσμου στη χριστιανική περίοδο ή ότι είναι μια αποκάλυψη του μέλλοντος. Είναι όμως απίθανο ο Ιωάννης να κλαίει επειδή δεν μπορούσαν να ανοίξουν ένα βιβλίο ιστορίας. Στο βιβλίο της Ζωής υπάρχει καταγραμμένη ιστορία επειδή εκεί βρίσκονται οι προσωπικές υποθέσεις της ζωής κάθε ανθρώπου.

¹⁵ Αποκάλυψη 20:12-15, 21:27

5:5-7 ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ, Η ΡΙΖΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΝΙΟ

“Και ένας από τους πρεσβύτερους μου λέει: Μην κλαις· πρόσεξε, υπερίσχυσε το λιοντάρι, που είναι από τη φυλή του Ιούδα, η ρίζα του Δαβίδ, να ανοίξει το βιβλίο, και να λύσει τις επτά σφραγίδες του. Και είδα, και να! Στο μέσον του θρόνου, και των τεσσάρων ζώων, και στο μέσον των πρεσβυτέρων, ένα Αρνίο να στέκεται ως σφαγμένο, έχοντας επτά κέρατα, και επτά μάτια· που είναι τα επτά πνεύματα του Θεού, τα οποία έχουν αποσταλεί σε ολόκληρη τη γη. Και ήρθε και πήρε το βιβλίο από το δεξί χέρι εκείνου που κάθεται επάνω στον θρόνο” Αποκάλυψη 5:5-7. Εδώ συναντάμε τον πραγματικό ήρωα της ιστορίας. Ο Ιησούς απεικονίζεται με τρεις διαφορετικούς συμβολισμούς, κάθε ένας εστιάζει σε μια συγκεκριμένη πλευρά της διακονίας Του.

Ο Ιησούς είναι **“το λιοντάρι που είναι από τη φυλή τους Ιούδα”**. Αυτή η φράση αναφέρεται στη Γένεση 49, όταν ο Ιακώβ ευλογεί τους 12 γιους του, τους πατριάρχες των 12 φυλών του Ισραήλ. Η ευλογία για τη φυλή του Ιούδα αναφέρει: “Σκύμνος λιονταριού είναι ο Ιούδας... κοιμήθηκε σαν λιοντάρι, και σαν σκύμνος λιονταριού· ποιος θα τον ξυπνήσει; Δεν θα εκλείψει το σκήπτρο από τον Ιούδα ούτε νομοθέτης από μέσα από τα πόδια του, μέχρις ότου έρθει ο Σηλώ· και σ’ αυτόν θα είναι η υπακοή των λαών” (Γένεση 49:9,10.) Εδώ χρησιμοποιείται η ατρόμητη δύναμη του λιονταριού, που νικά κάθε εχθρό, για να περιγράψει τη φυλή που επέλεξε ο Θεός να κυβερνά το λαό Του: “Δεν θα εκλείψει το σκήπτρο από τον Ιούδα”. Προλέγει επίσης την έλευση του “Σηλώ”¹⁶ (του Χριστού), που κατάγεται από τη φυλή Ιούδα. Σε Εκείνον “θα είναι η υπακοή των λαών”. Θα έρθει η μέρα όταν κάθε άνθρωπος που έζησε ποτέ “θα παρασταθεί στο βήμα του Χριστού” και οι ίδιοι οι εχθροί Του θα παραδεχθούν το δικαίωμα Του να βασιλεύει: “Λέει ο Κύριος ότι σε μένα θα κάμψει κάθε γόνατο, και κάθε γλώσσα θα δοξολογήσει τον Θεό” (Ρωμαίους 14:10,11). Ως ισχυρός νικητής που κατακτά όλους τους εχθρούς, ο Ιησούς είναι “το λιοντάρι του Ιούδα” και αυτό Του δίνει το δικαίωμα να ανοίξει το σφραγισμένο βιβλίο της Ζωής.

Ο Ιησούς έχει επίσης το δικαίωμα να ανοίξει το βιβλίο, επειδή είναι **“η ρίζα του Δαβίδ”**. Οι Ισραηλίτες που πρόσμεναν τον Μεσσία αποκαλούσαν επανειλημμένως τον Ιησού “ο υιός του Δαβίδ”. Φυσικά και ο Ιησούς είναι υιός του Δαβίδ σύμφωνα με τη γενεαλογία της ανθρωπίνης φύσης Του (Ματθαίον 1:1), αλλά είναι ακόμα κάτι περισσότερο: στην Αποκάλυψη 22:16 ο Χριστός λέει “εγώ είμαι η ρίζα και το γένος του Δαβίδ”. Ως “η ρίζα του Δαβίδ”, ο Χριστός είναι το μόνο θεμέλιο του θρόνου στον οποίον καθόταν ο Δαβίδ. Το δικαίωμα του Δαβίδ να κυβερνά δεν ήταν εξαιτίας της φυλής ή τον προγόνων του, αλλά επειδή “ο Κύριος ζήτησε για τον εαυτό του έναν άνθρωπο σύμφωνα με την καρδιά του, και ο Κύριος τον διόρισε να είναι άρχοντας επάνω στον λαό του” (Α΄ Σαμουήλ 13:14). Ο Ιησούς ήταν ο αληθινός “άνθρωπος σύμφωνα με την καρδιά” του Θεού. Έλαβε πλήρως την ανθρωπίνη φύση και ταυτίστηκε πλήρως με την ανθρωπίνη φυλή, “Έπρεπε να ομοιωθεί (ο Ιησούς) σε όλα με τους αδελφούς, για να γίνει ελεήμονας και πιστός αρχιερέας”, “Επειδή, λοιπόν, τα παιδιά έγιναν κοινωνοί σάρκας και αίματος, κι αυτός παρόμοια έγινε μέτοχος από τα ίδια” (Εβραίους 2:17,14). Ο Ιησούς δεν ήρθε με τη φύση ενός αγγέλου ή σαν υπεράνθρωπος, που δεν θα μπορούσε να γίνει το παράδειγμά μας και ο αντικαταστάτης μας. Ήρθε ως η **“ρίζα του Δαβίδ”**, ο άνθρωπος σύμφωνα με την καρδιά του Θεού, με ανθρωπίνη φύση, αλλά χωρίς αμαρτία. Ως ο ‘νέος Αδάμ’, ο τέλειος άνθρωπος, ο Ιησούς έχει το δικαίωμα να ανοίξει το βιβλίο της Ζωής.

Αν όμως ο Ιησούς ήταν μόνο ένα ‘λιοντάρι’, με άπειρη δύναμη, δεν θα ήταν αρκετό. Ακόμα και ο Σατανάς είναι “σαν ωρυόμενο λιοντάρι, ζητώντας ποιον να καταπιεί” (Α΄ Πέτρου 5:8). Αν ο Ιησούς ήταν μόνο η ρίζα του Δαβίδ, ο τέλειος άνθρωπος σύμφωνα με την καρδιά του Θεού, πάλι δεν θα ήταν αρκετό. Η τέλεια ταύτιση με την ανθρωπότητα φτάνει μέχρι ένα σημείο, “μπορεί να συμπαθήσει στις ασθένειές μας” επειδή έχει βιώσει τη φύση μας, ωστόσο “πειράχτηκε σε όλα, κατά τη δική μας ομοιότητα, χωρίς αμαρτία” (Εβραίους 4:15) και εκεί ακριβώς παύει η ταύτιση. “Όλοι αμαρτήσαν” (Ρωμαίους 3:23) και ως αμαρτωλοί, είμαστε όλοι υποκείμενοι στο θάνατο, “Ο μισθός της αμαρτίας είναι Θάνατος” (Ρωμαίους 6:23). Επειδή όλη η ανθρωπότητα είναι καταδικασμένη σε θάνατο, όταν τελικά ο Ιησούς παίρνει το βιβλίο, το παίρνει ως **“σφαγμένο Αρνίο”**.

¹⁶ Η Εβραϊκή λέξη *σηλώ* σημαίνει ειρήνη, αλλά σε αυτή την περικοπή χρησιμοποιείται ως όνομα (ο ειρηνικός), που ταυτίζεται πλήρως με τον τίτλο του Χριστού, “Άρχοντας Ειρήνης” (Ησαΐας 9:6).

ΤΟ ΣΦΑΓΜΕΝΟ ΑΡΝΙΟ

Το σφαγμένο αρνίο είναι ο πιο σημαντικός και περίοπτος συμβολισμός της Αγίας Γραφής, από την αρχή μέχρι το τέλος της, Παλαιά και Καινή Διαθήκη. Ο Ιησούς είναι “το Αρνίο που είναι σφαγμένο από τη δημιουργία του κόσμου” (Αποκάλυψη 13:8). Αυτό το εδάφιο δείχνει ότι ο Θεός δεν είχε διαφορετικά σχέδια, διαφορετικές ‘επεμβάσεις’ για τη σωτηρία της ανθρωπότητας από την καταδίκη της αμαρτίας – το σχέδιο ήταν ανέκαθεν το ίδιο. Ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο με τέλεια όντα (ανθρώπους) που είχαν ελεύθερη βούληση, αυτή ακριβώς η ελευθερία έκανε την αμαρτία πιθανή. Εξαιτίας της πιθανότητας της αμαρτίας, ο Θεός προνόησε, πριν ακόμα δημιουργήσει τον κόσμο, για τη θυσία που θα πλήρωνε το τίμημα της αμαρτίας. Πριν καν εμφανιστεί η αμαρτία, ο Χριστός “έβαλε την ψυχή του για χάρη μας” (Α΄ Ιωάννη 3:16).

Όταν ο Αδάμ και η Εύα αμάρτησαν ο Θεός πήρε την πρωτοβουλία: τους αναζήτησε, καλώντας τον Αδάμ: “Που είσαι;” (Γένεση 3:8,9). Τους έφερε αντιμέτωπους με την αμαρτία τους και τους ανακοίνωσε ότι έπρεπε να πεθάνουν. Η κατάσταση όμως δεν ήταν απελπιστική. Ο Θεός υποσχέθηκε έναν λυτρωτή που θα νικούσε τον εχθρό τους το φίδι (τον διάβολο), τον πρωτεργάτη της αμαρτίας (Γένεση 3:15). Τότε ο Θεός παρουσίασε την πρώτη συμβολική απεικόνιση της θυσίας για τις αμαρτίες τους που θα βίωνε ο Χριστός χιλιάδες χρόνια αργότερα, “Ο Κύριος, ο Θεός, έκανε στον Αδάμ και στη γυναίκα του δερμάτινους χιτώνες, και τους έντυσε” (Γένεση 3:21). Επίσης οι χιτώνες συμβόλιζαν την τέλεια δικαιοσύνη Του, την οποία ο Θεός λογαριάζει στον αμαρτωλό ως δώρο: “Με έντυσε με ιμάτιο σωτηρίας, μου φόρεσε επένδυμα δικαιοσύνης” (Ησαΐας 61:10). Προφανώς ένα ζώο έπρεπε να πεθάνει για να δώσει το δέρμα του και αυτή ήταν η πρώτη θυσία για την αμαρτία.

“Ο Άβελ (ο γιος του Αδάμ και της Εύας) πρόσφερε κι αυτός από τα πρωτότοκα των προβάτων του” (Γένεση 4:4) και ο Θεός δέχτηκε τη θυσία του, που συμβόλιζε τον Χριστό. Αλλά δεν δέχτηκε την προσφορά του Κάιν από τους καρπούς της γης, που συμβόλιζε τις δικές του ανθρώπινες προσπάθειες. Μολονότι δεν αναφέρονται λεπτομέρειες στη Γένεση, είναι προφανές ότι ο Θεός είχε διδάξει στον Κάιν και στον Άβελ το σχέδιο της σωτηρίας, επειδή “με πίστη ο Άβελ πρόσφερε στον Θεό καλύτερη θυσία παρά ο Κάιν” και “η πίστη είναι διαμέσου της ακοής: και η ακοή διαμέσου του λόγου του Θεού” (Εβραίους 11:4, Ρωμαίους 10:17). Προφανώς η γνώση του συμβολισμού των θυσιών διατηρήθηκε στους “γιους του Θεού” μέχρι την εποχή του Νώε, επειδή το πρώτο πράγμα που έκανε ο Νώε όταν αποβιβάστηκε από την Κιβωτό ήταν να φτιάξει ένα βωμό και να προσφέρει θυσίες στον Κύριο. (Γένεση 8:20,21).

Ο Θεός επέλεξε τον Αβραάμ να είναι ο πατέρας των πιστών και όπου και αν περιπλανήθηκε έφτιαχνε θυσιαστήρια για να προσφέρει θυσίες στον Θεό. (Γένεση 12:7,8. 13:18). Η ύψιστη πράξη πίστης του ήταν να προσφέρει θυσία τον ίδιο του τον γιο Ισαάκ (Γένεση 22). Μια απεικόνιση της θυσίας που θα έκανε ο Θεός 2000 χρόνια αργότερα: “Με τέτοιον τρόπο αγάπησε ο Θεός τον κόσμο, ώστε έδωσε τον Υιό του τον μονογενή” (Ιωάννην 3:16). Ο Θεός έδωσε ένα κριάρι για να αντικαταστήσει τον Ισαάκ, ένα σύμβολο για το πως ο Θεός θα πρόσφερε τον εαυτό Του στο πρόσωπο του Ιησού, του Αμνού του Θεού, αντικαταστάτη μας για να βιώσει το θάνατο που μας αξίζει.

Οι απόγονοι του Αβραάμ πήγαν στην Αίγυπτο και κατέληξαν να γίνουν σκλάβοι. Ο Φαραώ ήταν αποφασισμένος να τους κρατήσει ως σκλάβους για πάντα παρά τις καταστρεπτικές πληγές που έπεσαν στους Αιγυπτίους. Τους άφησε ελεύθερους να φύγουν μόνο όταν τα πρωτότοκα παιδιά των κατοίκων της Αιγύπτου θανατώθηκαν από τον άγγελο του θανάτου. Τα πρωτότοκα των Εβραίων συμπεριλαμβάνονταν και αυτά στη θανατική ποινή, αλλά με τη θυσία ενός αρνιού, ως αντικαταστάτη τους, σώθηκαν.¹⁷ Με το αίμα του αμνού που θυσιάστηκε, η ζωή τους σώθηκε και απελευθερώθηκαν από τη σκλαβιά, όπως ακριβώς εμείς απελευθερωθήκαμε με “το πολύτιμο αίμα του Χριστού, ως αμνού χωρίς ψεγάδι και χωρίς κηλίδα” (Α΄ Πέτρου 1:19).

Ο Θεός δίνει στο λαό Ισραήλ το νόμο Του όταν αυτοί είναι πλέον ελεύθεροι από τη σκλαβιά, τον οποίο και υπόσχονται να τηρούν: “Όλα όσα είπε ο Κύριος, θα τα πράξουμε” (Εξοδος 19:8). Αλλά ο νόμος

¹⁷ “Ας πάρουν για τον εαυτό τους κάθε ένας ένα αρνί... Ολόκληρο το πλήθος της συναγωγής του Ισραήλ θα το σφάξει προς την εσπέρα. Και θα πάρουν από το αίμα και θα βάλουν επάνω στους δυο παραστάτες, κι επάνω στο ανώφλι της θύρας των σπιτιών... Επειδή, αυτή τη νύχτα θα περάσω μέσα από τη γη της Αιγύπτου, και θα χτυπήσω κάθε πρωτότοκο στη γη της Αιγύπτου... και το αίμα θα είναι σε σας για σημείο επάνω στα σπίτια σας, στα οποία κατοικείτε: και όταν δω το αίμα, θα σας παρατρέξω, και η πληγή δεν θα είναι σε σας, για να σας εξολοθρεύσει, όταν χτυπήσω τη γη της Αιγύπτου” (Εξοδος 12:4-13).

δεν μπορούσε να τους σώσει - “αν δινόταν ένας νόμος, που να μπορούσε να φέρει ζωή” δεν θα υπήρχε ανάγκη για καμία άλλη θυσία (Γαλάτες 3:21). Ο Θεός γνώριζε την αμαρτωλή φύση τους: “Δεν υπάρχει άνθρωπος δίκαιος επάνω στη γη, που να πράττει το καλό, και να μην αμαρτάνει” (Εκκλησιαστής 7:20), και έτσι με το που έδωσε το νόμο, έδωσε επίσης οδηγίες για την κατασκευή του αγιαστηρίου όπου θα πρόσφεραν τις θυσίες τους (Εξοδος 20:22-26).

Σχεδόν όλα τα ειδωλολατρικά έθνη πρόσφεραν θυσίες, αλλά υπήρχαν σημαντικές διαφορές: Οι θυσίες των εθνών είχαν ως σκοπό τους να κατευνάσουν τους οργισμένους θεούς τους, αλλά οι θυσίες του Ισραήλ συμβόλιζαν την αυτοθυσία που θα έκανε ο Θεός για τα αποχωρισμένα παιδιά Του. Τα αρνάκια και τα άλλα ζώα που θυσιάζονταν, ήταν “σκιά” της μίας τέλει θυσίας που θα γινόταν μελλοντικά. “Ο νόμος (των θυσιών), ο οποίος αποτελεί σκιά των μελλοντικών αγαθών”, “το σώμα, όμως είναι του Χριστού” (Εβραίους 10:1, Κολοσσαείς 2:17). Για τα επόμενα 1500 χρόνια εκατομμύρια ζώα προσφέρθηκαν στο αγιαστήριο,¹⁸ κάθε θυσία ήταν “σκιά” της σταύρωσης του Ιησού Χριστού. Ο απλός Ισραηλίτης δεν αναγνώριζε τη σημασία, θεωρώντας ότι η σκιά ήταν η πραγματικότητα και γι’ αυτό παρανόησαν το μήνυμα του Ιωάννη του Βαπτιστή όταν ανήγγειλε: “Να ο Αμνός του Θεού, που σηκώνει την αμαρτία του κόσμου” (Ιωάννην 1:29).

Ο εκλεκτός λαός του Θεού θυσίασε τον Υιό Του πάνω στον σταυρό,¹⁹ όπως και οποιοσδήποτε άλλος λαός θα είχε κάνει το ίδιο αν βρισκόταν στη θέση τους. Καθώς ο Ιησούς πρόσφερε τη ζωή Του, προσευχήθηκε: “Πατέρα, συγχώρεσέ τους· επειδή, δεν ξέρουν τι κάνουν” (Λουκάν 23:34). “Ο Ιησούς, όμως, αφού έβγαλε μια δυνατή φωνή, εξέπνευσε. Και το καταπέτασμα του ναού σχίστηκε στα δύο, από επάνω μέχρι κάτω” (Μάρκον 15:37,38). Το αγιαστήριο γυμνώθηκε· η θυσία των ζώων δεν θα είχε καμία πλέον σημασία, επειδή το γεγονός το οποίο συμβόλιζαν είχε εκπληρωθεί. Το “Αρνίο, που είναι σφαγμένο από τη δημιουργία του κόσμου” δεν ήταν πια μια σκιά, αλλά ένα ιστορικό γεγονός. Η θυσία του Χριστού ως Αμνός του Θεού αποτελεί το κεντρικό μήνυμα του ευαγγελίου, το αντικείμενο της πίστης μας και τη μοναδική μας ελπίδα: “Σας φανερώνω δε, αδελφοί, το ευαγγέλιο... διαμέσου του οποίου και σώζεστε... επειδή... ο Χριστός πέθανε εξαιτίας των αμαρτιών μας” (Α΄ Κορινθίους 15:1-3). “Ο Χριστός αγάπησε εμάς, και παρέδωσε τον εαυτό του για χάρη μας προσφορά και θυσία στον Θεό” (Εφεσίους 5:2). “Φανερώθηκε ο Χριστός... για να αθετήσει την αμαρτία διαμέσου της δικής του θυσίας” (Εβραίους 9:26).

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΑΡΝΙΟ;

“Το σφαγμένο Αρνίο” είναι βέβαια ο Ιησούς Χριστός. Όλοι οι Χριστιανοί και αρκετές μη χριστιανικές θρησκείες “πιστεύουν στο Ιησού Χριστό”.²⁰ Από την ίδρυση της Εκκλησίας όμως υπάρχει έντονη αντιπαράθεση σχετικά με το ποιος τελικά είναι ο Ιησούς. Μολονότι υπάρχουν θέματα σχετικά με τη φύση Του που δεν θα επιλυθούν ποτέ εξαιτίας της περιορισμένης ανθρώπινης διάνοιας που εμποδίζει να τα κατανοήσουμε, κυριαρχεί μια εντελώς ξεκάθαρη άποψη: Ο Ιησούς είναι Θεός και δεν είναι μία δημιουργημένη ύπαρξη.

Οι προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης και οι συγγραφείς της Καινής Διαθήκης ξεκάθαρα μαρτυρούν για τη Θεϊκή φύση του Χριστού. “Επειδή, παιδί (ο Χριστός) γεννήθηκε σε μας, γιος δόθηκε σε μας· και η εξουσία θα είναι επάνω στον ώμο του· και το όνομά του θα αποκληθεί: Θαυμαστός, Σύμβουλος, Ισχυρός Θεός, Πατέρας του Μέλλοντα Αιώνα, Άρχοντας Ειρήνης” (Ησαΐας 9:6). “Στην αρχή ήταν ο Λόγος, και ο

¹⁸ Μόνο οι τακτικές πρωινές και βραδινές θυσίες για τα σχεδόν 1400 χρόνια λειτουργίας του αγιαστηρίου μπορεί να ανέρχονται σε περισσότερες από ένα εκατομμύριο. Επιπλέον υπήρχαν προσωπικές και ξεχωριστές θυσίες που πρόσφερε ο λαός, όπως και ιδιαίτερα γεγονότα, όπως η καθιέρωση του Ναού όταν ο Σολομώντας πρόσφερε 22.000 ταύρους και 122.000 πρόβατα (Α΄ Βασιλέων 8:63).

¹⁹ Βλ. Ιωάννην 11:47-53 που αφηγείται την απόφαση των Ιουδαίων ηγετών ότι “μας συμφέρει να πεθάνει ένας άνθρωπος για χάρη του λαού”.

²⁰ Τρία από τα πολλά παραδείγματα που θα μπορούσαν να αναφερθούν είναι το Ισλάμ, που διδάσκει ότι ο Ιησούς ήταν ένας μεγάλος προφήτης, οι Μάρτυρες του Ιεχωβά που διδάσκουν ότι ο Ιησούς ήταν ο σημαντικότερος (δημιουργημένος) άνθρωπος που έζησε ποτέ, και η Ενότητα που διδάσκει ότι ήταν ένας μεγάλος διδάσκαλος ηθικής και μια θεϊκή ιδέα.

Λόγος ήταν προς τον Θεό, και Θεός ήταν ο Λόγος” (Ιωάννην 1:1).²¹ “Για τον Υιό όμως, λέει: «Ο Θρόνος σου, ω Θεέ, είναι στον αιώνα του αιώνα” (Εβραίους 1:8). Ο Παύλος και ο Ιωάννης Τον αναγνώρισαν ως δημιουργό: “Όλα έγιναν διαμέσου αυτού· και χωρίς αυτόν δεν έγινε ούτε ένα, το οποίο έχει γίνει”. “Διαμέσου αυτού (του Χριστού) κτίστηκαν τα πάντα, αυτά που είναι μέσα στους ουραμούς κι αυτά που είναι επάνω στη γη, τα ορατά και τα αόρατα” (Ιωάννην 1:3, Κολοσσαείς 1:16). Γι’ αυτό ο Ιησούς, που πριν την ενσάρκωση Του αποκαλούνταν “ο Λόγος του Θεού” είναι ο Θεός της δημιουργίας.²² “Στην αρχή δημιούργησε ο Θεός τον ουρανό και τη γη” (Γένεση 1:1).

Ο Ιησούς επέτρεψε στους ανθρώπους να Τον λατρέψουν,²³ αν και ο Ίδιος είχε πει “Τον Κύριο τον Θεό σου θα προσκυνήσεις και μονάχα αυτόν θα λατρεύσεις” (Ματθαίον 4:10). Αντιθέτως, ούτε ο απόστολος Πέτρος, ούτε οι άγγελοι επέτρεψαν σε κάποιον να τους προσκυνήσει.²⁴ Ο Ιησούς δεν επιτίμησε τον Θωμά, όταν αναφώνησε, “Ο Κύριος μου και ο Θεός μου” (Ιωάννην 20:28). Ουσιαστικά, “...όλοι οι άγγελοι του Θεού” Τον προσκυνούν (Εβραίους 1:6) και “στο όνομα του Ιησού να λυγίσει κάθε γόνατο... και κάθε γλώσσα να ομολογήσει ότι ο Ιησούς Χριστός είναι Κύριος” (Φιλιππησίους 2:10,11).

Επίσης, ο Ιησούς συγχωρούσε αμαρτίες,²⁵ κάτι που δεν αναφέρεται στην Αγία Γραφή να κάνει κανένας άλλος. Οι ίδιοι οι Φαρισαίοι αναγνώριζαν ότι αυτή η πράξη ισοδυναμούσε με τον ισχυρισμό ότι είναι Θεός, λέγοντας: “Ποιος μπορεί να συγχωρεί αμαρτίες παρά μονάχα ένας, ο Θεός;”²⁶ Ο Ιησούς εξέφρασε την ταύτιση Του με τον Πατέρα Του, λέγοντας, “Όποιος είδε εμένα, είδε τον Πατέρα” και “Εγώ και ο Πατέρας είμαστε ένα” (Ιωάννην 14:9, 10:30). Ένα από τα ονόματά Του ήταν “Εμμανουήλ, που σημαίνει: “Μαζί μας είναι ο Θεός” (Ματθαίον 1:23). Ο Χριστός επίσης απέδωσε το Θεϊκό όνομα στον εαυτό Του. Δήλωσε ότι ήταν ο “Ων” που εμφανίστηκε μπροστά στον Μωυσή στην καιόμενη βάτο, στο τρίτο κεφάλαιο της Εξόδου. Μια προσεκτική ανάγνωση όλης της περικοπής δείχνει ότι ο “Ων” είναι ο Θεός (Ελοχίμ) και ο Κύριος (Ιεχωβά).²⁷

Η θεότητα του Χριστού δεν είναι απλώς ένα θέμα αντιπαράθεσης μεταξύ των θεολόγων. Είναι ζωτικής σημασίας για μια σωστή κατανόηση του χαρακτήρα του Θεού. Ο Θεός δημιούργησε τους αγγέλους, συμπεριλαμβανομένου του Εωσφόρου και του ενός τρίτου των αγγέλων που ακολούθησαν τον Εωσφόρο στην αμαρτία. Δημιούργησε επίσης τους ανθρώπους, που και εκείνοι αμάρτησαν. Η αμαρτία απαιτεί το θάνατο: “Η αμαρτία, μόλις εκτελεστεί, γεννάει τον θάνατο” (Ιακώβου 1:15). Ο Θεός επιθυμούσε

²¹ Οι μάρτυρες του Ιεχωβά υποστηρίζουν ότι επειδή δεν υπάρχει οριστικό άρθρο στο κείμενο, μπορεί να μεταφραστεί ως “και ο Λόγος ήταν ένας θεός” εκφράζοντας την άποψη ότι ήταν θεϊκός αλλά δεν ήταν ο ίδιος ο Θεός. Ωστόσο, υπάρχουν πολλά παραδείγματα στα οποία η λέξη ‘Θεός’ αναφέρεται στον ίδιο τον Θεό χωρίς οριστικό άρθρο (ο Θεός). Για παράδειγμα Μάρκον 12:27, Λουκάν 20:38, Ιωάννην 8:54, Ρωμαίους 8:33, 9:5, Α’ Κορινθίους 8:4, Β’ Κορινθίους 1:21, 5:15, 19, Γαλατες 2:6, 6:7, Α’ Θεσσαλονικείς 2:5, Β’ Θεσσαλονικείς 2:4, Α’ Τιμόθεον 3:16, Τίτον 1:2, Εβραίους 3:4, Αποκάλυψη 21:7. Στα αρχαία Ελληνικά χρησιμοποιείται και άλλη μια λέξη (θείος) που εκφράζει την έννοια του θεϊκού (βλ. Πράξεις 17:29, Β’ Πέτρου 1:3,4).

²² Στη Γένεση κεφάλαιο 1 “ο Θεός” είναι “Ελοχίμ”, μια λέξη στον πληθυντικό αριθμό, που δείχνει ότι ο Θεός Πατέρας, ο Υιός και το Άγιο Πνεύμα συμμετείχαν μαζί στη δημιουργία.

²³ Ματθαίον 8:2, 9:18, 14:33, 15:25, 28:9, 17, Μάρκον 5:6, Λουκάν 24:52, Ιωάννην 9:38, Εβραίους 1:6.

²⁴ Πράξεις 10:25, Αποκάλυψη 19:10, 22:8,9. Αντίθετα, ο Σατανάς, το θηρίο και οι έκπτωτοι άγγελοι αποζητούν τη λατρεία (Ματθαίον 4:9, Λουκάν 4:7, Πράξεις 7:42, 17:23, 19:27, Αποκάλυψη 13:8,12).

²⁵ Ματθαίον 9:2, Μάρκον 3:5, Λουκάν 5:20, 24, 7:47,48.

²⁶ Μάρκον 2:7, Λουκάν 5:21.

²⁷ Στην Έξοδο κεφάλαιο 3, “ο άγγελος του Κυρίου φάνηκε σ’ αυτόν (στον Μωυσή) μέσα σε φλόγα φωτιάς, από το μέσον της βάτου” (Εξοδος 3:2). Φαίνεται ότι “ο άγγελος του Κυρίου” ήταν ο ίδιος ο Θεός “ο Θεός φώναξε σ’ αυτόν μέσα από τη βάτο” (Εξοδος 3:4, βλ. επίσης Έξοδος 3:6, 11, 13, 14, 15,16). Η λέξη που χρησιμοποιείται για τον Θεό είναι *Ελοχίμ*, ο ίδιος ο Θεός που “Στην αρχή... δημιούργησε τον ουρανό και τη γη”. Αυτός ο Θεός, ο *Ελοχίμ*, ήταν επίσης ο Γιαχβέ (Ιεχωβά) “Και καθώς ο Κύριος (Ιεχωβά) είδε τον Μωυσή ότι έστρεψε να παρατηρήσει, ο Θεός (Ελοχίμ) φώναξε σ’ αυτόν μέσα από τη βάτο” (Εξοδος 3:4, βλ. επίσης Έξοδος 3:7, 15, 16, 18, 4:2, 4, 5, 6, 10, 11, 14). Αυτός ο Θεός, ήταν ο Θεός των Βιβλικών Πατριαρχών: “πήγαινε, και συγκέντρωσε τους πρεσβύτερους του Ισραήλ, και πες τους: Ο Κύριος (Ιεχωβά) ο Θεός (Ελοχίμ) των πατέρων σας, ο Θεός του Αβραάμ, του Ισαάκ, και του Ιακώβ, φάνηκε σε μένα...” (Εξοδος 3:16). Αυτός ο ίδιος ο Θεός είπε στον Μωυσή ότι είχε και άλλο ένα όνομα: ο Ων, “Και ο Μωυσής είπε... Τι είναι το όνομα του;” και είπε ο Θεός στον Μωυσή, “Εγώ είμαι ο Ων”. Και είπε, “Έτσι θα πεις στους γιούς Ισραήλ: ο Ων με απέστειλε σε σας” (Εξοδος 3:13, 14). Ο Χριστός ταύτισε το Θεϊκό όνομα ‘ο Ων’, με Εκείνον: “Ο Ιησούς είπε σ’ αυτούς: Σας διαβεβαιώνω απόλυτα: Πριν γίνει ο Αβραάμ εγώ είμαι” (Ιωάννην 8:58). Οι Φαρισαίοι κατάλαβαν ότι ισχυριζόταν ότι ήταν ο Θεός και επιχειρήσαν να Τον λιθοβολήσουν (Ιωάννην 8:59).

να σώσει τους αμαρτωλούς, που σημαίνει ότι κάποιος θα έπρεπε να αποδώσει “τον μισθό της αμαρτίας (που) είναι θάνατος” (Ρωμαίους 6:23). Αλλά ο Θεός δεν δημιούργησε έναν αντικαταστάτη και μετά τον άφησε να υποφέρει τις συνέπειες της αμαρτίας της ανθρωπότητας. Αυτή θα σήμαινε ότι ο Θεός δεν αναλαμβάνει την ευθύνη της δικής Του δημιουργίας. Αντιθέτως, ο Ίδιος ο Θεός σήκωσε το βάρος της αμαρτίας της ανθρωπότητας και πέθανε το θάνατο που εμείς θα έπρεπε να πεθάνουμε ώστε να μπορέσουμε να ζήσουμε. Όταν ο Θεός “έδωσε τον Υιό Του τον μονογενή” (Ιωάννην 3:16) έδωσε τον εαυτό Του, εκφράζοντας αυτή την αλήθεια μέσα από τα λόγια του Ησαΐα: “Αυτός (ο Θεός), στην πραγματικότητα, βάσταξε τις ασθένειες μας, και επιφορτίστηκε τις θλίψεις μας... Αυτός (ο Θεός) τραυματίστηκε για τις παραβάσεις μας, ταλαιπωρήθηκε (ο Θεός) για τις ανομίες μας· η τιμωρία που έφερε τη δική μας ειρήνη, ήταν επάνω σ’ αυτόν (τον Θεό)· και διαμέσου των πληγών του (του Θεού) γιατρευτήκαμε εμείς... έβαλε επάνω σ’ αυτόν (τον εαυτόν Του) την ανομία όλων μας” (Ησαΐας 53:3-6).

ΓΙΑΤΙ ΣΦΑΓΙΑΣΤΗΚΕ ΤΟ ΑΡΝΙΟ;

Αν και σχεδόν όλοι οι Χριστιανοί κατανοούν ότι ο Ιησούς πέθανε για τους αμαρτωλούς, πολλοί δεν κατανοούν γιατί έπρεπε να πεθάνει. Ακόμα και για όσους δεν ασπάζονται τον Χριστιανισμό ο θάνατος του “δήθεν θεού των Χριστιανών” είναι ακατανόητος και ανόητος. Βέβαια αυτό είναι αναμενόμενο, ο Παύλος είπε: “Ο λόγος του σταυρού σ’ εκείνους μεν που χάνονται είναι μωρία” (Α΄ Κορινθίους 1:18). Αλλά ακόμα και εκείνοι που πιστεύουν ότι έχουν σωθεί εξαιτίας της θυσίας του Χριστού συχνά δεν γνωρίζουν το γιατί. Πολλοί θα απαντούσαν σε σχετική ερώτηση ότι ο Ιησούς απλά είχε την ατυχία να πέσει στα χέρια των αμαρτωλών.

Ο Ιησούς όμως είναι “το Αρνίο που είναι σφαγμένο από τη δημιουργία του κόσμου” (Αποκάλυψη 13:8). Πριν καν η αμαρτία εμφανιστεί στον κόσμο, ο Θεός είχε ορίσει το σχέδιο της σωτηρίας που περιελάμβανε τη θυσία του Χριστού. Οι Ιουδαίοι, ως εκλεκτός λαός του Θεού, είχαν το προνόμιο να “φιλοξενήσουν” τον Ιησού στη διάρκεια των 33 ετών Του στη γη. Αλλά αν κάποιος άλλος λαός ή φυλή θα βρισκόταν στη θέση τους, ο τρόπος με τον οποίο θα Τον δολοφονούσαν θα ήταν ο ίδιος. Όσοι πιστεύουν ότι ως λαός ή ακόμα και ως άτομα δεν θα έκαναν κάτι τέτοιο απλώς δεν αντιλαμβάνονται το μέγεθος της διαφθοράς της αμαρτωλής ανθρώπινης καρδιάς. Όπως και να έχει οι Χριστιανοί αγωνίζονται να κατανοήσουν πλήρως την αιτία του θανάτου του Χριστού φτάνοντας συχνά σε έντονες διενέξεις γι’ αυτό το ζήτημα. Όπως όμως συμβαίνει με όλα όσα κάνει ο Θεός, πολλά πράγματα συντελούνται ταυτόχρονα μέσα από τις πράξεις Του και αυτό φαίνεται ιδιαίτέρως με τη θυσία Του. Η θυσία Του έγινε για τους εξής λόγους:

1. Ο θάνατος του Ιησού κάλυψε τις απαιτήσεις της δικαιοσύνης. Δεν είναι κάποιος αυθαίρετος νόμος που απαιτεί το θάνατο του αμαρτωλού. Όπως έγραψε ο Ιεζεκιήλ “Η ψυχή που αμάρτησε, αυτή θα πεθάνει” (Ιεζεκιήλ 18:4). Αλλά για λόγους που δεν μπορούμε πλήρως να καταλάβουμε ο Ιησούς μπορούσε να γίνει ο αντικαταστάτης των αμαρτωλών, πεθαίνοντας το θάνατο που εκείνοι έπρεπε να πεθάνουν, για να μπορέσουν να ζήσουν, “ο Χριστός πέθανε εξαιτίας των αμαρτιών μας” (Α΄ Κορινθίους 15:3).

2. Ο Ιησούς ταυτίστηκε με την ανθρωπότητα, ώστε να μπορέσουμε να ταυτιστούμε με τη θεότητά Του. Ο Χριστός δεν έπαυσε να είναι Θεός όταν έγινε άνθρωπος. Αυτό το θέμα αποτελεί πηγή αμέτρητων αιρέσεων και ανόητων διενέξεων επειδή είναι ασύλληπτο για το πεπερασμένο μυαλό μας. Ανεξάρτητα όμως από το γεγονός ότι δεν μπορούμε να το κατανοήσουμε, μπορούμε μέσω της πίστης να είμαστε βέβαιοι ότι είναι αλήθεια. Ο Ιησούς έγινε τέλειος άνθρωπος και γίναμε ένα μαζί Του (Ιωάννην 17:21-23), ώστε να μπορέσουμε να γίνουμε “κοινωνοί θείας φύσης” (Β΄ Πέτρου 1:4). “Αν έχουμε γίνει σύμφυτοι μαζί του ως προς την ομοιότητα του θανάτου Του, κατά συνέπεια θα είμαστε και ως προς την ομοιότητα της ανάστασης” (Ρωμαίους 6:5).

3. Ο Χριστός πέθανε για να φανερώσει την αγάπη του Θεού. Όπως είδαμε στην προηγούμενη ενότητα ο Ιησούς είναι Θεός και ο Θεός πέθανε για μας επωμιζόμενος το φορτίο της αμαρτίας μας, ώστε να μπορέσουμε να συνειδητοποιήσουμε το μέγεθος της αγάπης Του και μέχρι που μπορεί να φθάσει για να μας σώσει. “Ο Θεός δείχνει τη δική Του αγάπη σε μας, επειδή, ενώ εμείς ήμαστε ακόμα αμαρτωλοί, ο Χριστός πέθανε για χάρη μας” (Ρωμαίους 5:8).

4. Ο Ιησούς έζησε και πέθανε ως παράδειγμα για μας. Ο Ιησούς έλαβε την ανθρώπινη φύση μας χωρίς να έχει κάποιο πλεονέκτημα που εμείς δεν έχουμε, έζησε μια τέλεια, αναμάρτητη ζωή και πέθανε έναν τέλειο θάνατο, για να μας δείξει πως πρέπει να ζούμε και να πεθάνουμε και εμείς. “Επειδή, λοιπόν,

τα παιδιά έγιναν κοινωνοί σάρκας και αίματος, κι αυτός (ο Χριστός) παρόμοια έγινε μέτοχος από τα ίδια, για να καταργήσει, διαμέσου του θανάτου, αυτόν που έχει το κράτος του θανάτου, δηλαδή, τον διάβολο... Γι' αυτό, έπρεπε να ομοιωθεί σε όλα με τους αδελφούς" (Εβραίους 2:14,17). "Δεδομένου ότι, σε τούτο προσκληθήκατε, επειδή και ο Χριστός έπαθε για χάρη σας, αφήνοντας παράδειγμα σε σας, για να ακολουθήσετε τα ίχνη του· ο οποίος «δεν έκανε αμαρτία ούτε βρέθηκε δόλος στο στόμα του" (Α' Πέτρου 2:21,22).

Αν και στην Εκκλησία έχουν υπάρξει διαφωνίες σχετικά με την "πραγματική αιτία" της θυσίας του Χριστού, η αλήθεια είναι ότι όλοι αυτοί οι λόγοι είναι πραγματικοί και ο θάνατός του Χριστού περιλαμβάνει ακόμα περισσότερα. Αναμφίβολα, σε όλη την αιωνιότητα θα συνεχίζουμε να θαυμάζουμε το βάθος της αγάπης που εκφράστηκε με τη θυσία του **"σφαγμένου Αρνίου"**. Το γεγονός ότι ο Θεός, το Αρνίο, θυσιάστηκε απαντά στο ερώτημα: **"Ποιος είναι άξιος να ανοίξει το βιβλίο και να λύσει τις σφραγίδες του;"**

5:6 ΕΠΤΑ ΚΕΡΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΤΑ ΜΑΤΙΑ

"Είδα... ένα Αρνίο να στέκεται ως σφαγμένο, έχοντας επτά κέρατα, και επτά μάτια" Αποκάλυψη 5:6. Στην Αγία Γραφή τα κέρατα συμβολίζουν την εξουσία που ασκείται από το κεφάλι που τα ελέγχει. Για παράδειγμα, στην Αποκάλυψη 17 ο Ιωάννης βλέπει ένα κόκκινο θηρίο με επτά κεφάλια και δέκα κέρατα. "Τα δέκα κέρατα, που είδες, είναι δέκα βασιλιάδες... και θα παραδώσουν στο θηρίο τη δύναμη και τη δική τους εξουσία. Αυτοί θα πολεμήσουν με το Αρνίο" (Αποκάλυψη 17:12-14). Σε αυτά τα εδάφια τα δέκα κέρατα είναι δέκα βασιλιάδες που χρησιμοποιεί το θηρίο για να κάνει πόλεμο.

Στην Αποκάλυψη 5:8-10, ακριβώς μετά την απεικόνιση του Αρνίου με τα επτά κέρατά Του, οι άγιοι (που αντιπροσωπεύονται από τους 24 πρεσβύτερους) **"ψάλλουν μια καινούργια ωδή"** προς το Αρνίο **"λέγοντας... μας έκανες βασιλιάδες και ιερείς στον Θεό μας"**. Ο λαός του Θεού είναι βασιλιάδες και έτσι είναι τα κέρατα του Αρνίου. Εξουσιοδοτημένοι από το Πνεύμα Του, εισβάλλουν στην περιοχή του εχθρού γκρεμίζουν τα οχυρώματα - "καθαίνουν λογισμούς, και κάθε ύψωμα, που αλαζονικά υψώνεται ενάντια στη γνώση του Θεού" (Β' Κορινθίους 10:4,5).

Στο τέταρτο κεφάλαιο, οι επτά λαμπάδες φωτιάς "ήσαν τα επτά πνεύματα του Θεού". Είδαμε στην ενότητα 4:5 *Επτά Λαμπάδες, Επτά Πνεύματα*, ότι οι επτά λαμπάδες συμβολίζουν την πληρότητα του Πνεύματος του Θεού, φωτίζοντας μέσα από το λαό Του, καταυγάζοντας το σκοτάδι του κόσμου γύρω τους. Εδώ στο πέμπτο κεφάλαιο **"τα επτά μάτια"** του Αρνίου είναι **"τα επτά πνεύματα του Θεού"**, με το πρόσθετο σχόλιο ότι **"έχουν αποσταλεί σε ολόκληρη τη γη"**. Θυμόμαστε ότι οι μαθητές του Χριστού έχουν την εντολή: "Πηγαίνετε σε όλο τον κόσμο" (Μάρκον 16:15). Το Άγιο Πνεύμα δεν ενεργεί στο κενό· γεμίζει τους άντρες, τις γυναίκες και τα παιδιά που Το μεταφέρουν στον κόσμο. Οι επτά λαμπάδες και τα επτά μάτια συμβολίζουν την πληρότητα του Πνεύματος που ενεργεί στη ζωή των πιστών.

Ο Χριστός απεικονίζεται ως το Αρνίο με **"τα επτά κέρατα, και επτά μάτια"**, επειδή έχει εξουσιοδοτήσει την Εκκλησία Του να "πάνε σε όλο το κόσμο". Το Πνεύμα Του (μάτια, λαμπάδες) ικανώνει το λαό Του να δουν τις ανάγκες και τις ευκαιρίες γύρω τους και η δύναμη Του (τα κέρατα) τους δίνει τη δυνατότητα να ανταποκριθούν αποτελεσματικά. Επειδή "τα μάτια του Κυρίου περιτρέχουν διαμέσου ολόκληρης της γης, για να φανεί δυνατός (ενδυναμώνει) σε όσους έχουν την καρδιά τους τέλεια σ' αυτόν" (Β' Χρονικών 16:9).²⁸ Ο Ιησούς δήλωσε ότι αυτό ακριβώς είναι η δική Του διακονία μέσω του Αγίου Πνεύματος: "Πνεύμα Κυρίου είναι επάνω μου· γι' αυτό με έχρισε· με έστειλε για να φέρνω τα χαρμόσυνα νέα στους φτωχούς, για να γιατρέψω τους συντριμμένους στην καρδιά, για να κηρύξω ελευθερία στους αιχμαλώτους, και ανάβλεψη στους τυφλούς, να αποστείλω τους τσακισμένους ψυχικά σε ελευθερία, για να κηρύξω ευπρόσδεκτο χρόνο του Κυρίου" (Λουκάν 4:18,19).

Ο Θεός έχει 'χρίσει' κάθε ένα από τα παιδιά Του να συμμετάσχει σε ακριβώς την ίδια διακονία. Γι' αυτό ακριβώς δίνει τα χαρίσματα και τον καρπό του πνεύματος, εξουσιοδοτεί εκείνους που έχουν αναγεννηθεί και τους αποστέλλει να "κάνουν μαθητές όλα τα έθνη" (Ματθαίον 28:19). Η πρώτη αποστολική εκκλησία είχε ακριβώς αυτή την εμπειρία: "Υστερα δε από τη δέησή τους, σείστηκε ο τόπος όπου ήσαν συγκεντρωμένοι· και όλοι έγιναν πλήρεις από Άγιο Πνεύμα, και μιλούσαν τον λόγο του Θεού

²⁸

Βλ. επίσης Ψαλμοί 11:4, 34:15, Παροιμίες 5:21, 15:3.

με αφοβία” (Πράξεις 4:31). Ο Θεός δεν ζητά κάτι λιγότερο από τα παιδιά Του σήμερα. Η πλήρωσή μας με το Πνεύμα δεν συμβαίνει για να έχουμε εντυπωσιακές εμπειρίες, αλλά για να μπορέσουμε να υπηρετήσουμε εκείνους “που καταδυναστεύονταν από τον διάβολο” (Πράξεις 10:38).

Για αυτό το λόγο **“τα επτά κέρατα και τα επτά μάτια”** του Αρνίου αναφέρονται στη διακονία του Χριστού στη γη, την οποία πραγματοποιεί μέσω του λαού Του. Ο Ιησούς παρουσιάζοντας το δικαίωμα που έχει να ανοίξει το βιβλίο της Ζωής, παρουσιάζει επίσης το Άγιο Πνεύμα που διακονεί μέσω της Εκκλησίας! Ο Χριστός έχει πλήρως ταυτιστεί με την ανθρωπότητα και μας έχει δώσει το προνόμιο να ταυτιστούμε και εμείς πλήρως μαζί Του: “Πεθάναμε μαζί με τον Χριστό, πιστεύουμε ότι και θα συζήσουμε μ’ αυτόν” (Ρωμαίους 6:8). Μέσω της ανάστασης του Χριστού από τους νεκρούς ο Θεός μας δίνει μια νέα ζωή και μας ενώνει με το σώμα Του (την Εκκλησία), και μέσω της εκκλησίας το Άγιο Πνεύμα πλησιάζει τους αμαρτωλούς σε όλο τον κόσμο. Το αποτέλεσμα θα είναι, όταν ανοίξει το βιβλίο της Ζωής, να βρεθούν χιλιάδες ανθρώπων που τα ονόματά τους έχουν γραφτεί εκεί απλώς και μόνο επειδή δέχτηκαν την πρόσκληση του ευαγγελίου που τους δόθηκε από πιστούς που είχαν πληρωθεί με το Άγιο Πνεύμα και έτσι θα είναι αιώνιοι πολίτες της Βασιλείας του Θεού.

5:7,8 “ΚΑΙ ΗΡΘΕ ΚΑΙ ΠΗΡΕ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ” - ΠΟΤΕ;

“Και ήρθε και πήρε το βιβλίο από το δεξί χέρι εκείνου που κάθεται επάνω στον θρόνο. Κι όταν πήρε το βιβλίο, τα τέσσερα ζώα και οι 24 πρεσβύτεροι έπεσαν μπροστά στο Αρνίο, έχοντας κάθε ένας κιθάρες, και χρυσές φιάλες γεμάτες από θυμιάματα, οι οποίες είναι οι προσευχές των αγίων” Αποκάλυψη 5:7,8.

Πότε ακριβώς συμβαίνει αυτό; Για να απαντήσουμε σε αυτή την ερώτηση θα πρέπει να κατανοήσουμε ότι υπάρχει μία τεράστια διαφορά μεταξύ του χρόνου όπως τον αντιλαμβανόμαστε εμείς και του “χρόνου” στην αιωνιότητα. Είμαστε δέσμοι του πεπερασμένου χρόνου και τα 70 ή 80 χρόνια της ζωής μας,²⁹ μας φαίνονται καμιά φορά ατελείωτα ενώ άλλες φορές περνούν πριν καλά καλά το καταλάβουμε. Ο Θεός ωστόσο είναι “αυτός που κατοικεί την αιωνιότητα” (Ησαΐας 57:15) και ο απόστολος Πέτρος λέει “ότι στον Κύριο μια ημέρα είναι σαν 1000 χρόνια, και 1000 χρόνια σαν μια ημέρα” (Β΄ Πέτρου 3:8). Ο Θεός δεν αντιλαμβάνεται τα πράγματα όπως εμείς όσον αφορά το παρελθόν και το μέλλον, επειδή γνωρίζει το τέλος από την αρχή (Ησαΐας 46:10).

“Χάρη δόθηκε σε μας, εν Χριστώ Ιησού πριν από αιώνια χρόνια” (Β΄ Τιμόθεον 1:9). Η σωτηρία της ανθρωπότητας εξασφαλίστηκε πριν τη δημιουργία του κόσμου, όταν η Θεότητα αποφάσισε ότι ο Θεός, ο αιώνιος Λόγος θα προσφέρει “εξιλασμό για τις αμαρτίες μας; και όχι μονάχα για τις δικές μας, αλλά και για τις αμαρτίες όλου του κόσμου” (Α΄ Ιωάννη 2:2). Ωστόσο, αναφορικά με την ανθρώπινη ιστορία, ο Ιησούς, ο Αμνός του Θεού θυσιάστηκε το 31 μ.Χ., μια χρονολογία που με την πρώτη ματιά φαίνεται εντελώς αυθαίρετη, αλλά που προλέγεται με εντυπωσιακή ακρίβεια στο ένατο κεφάλαιο του Δανιήλ, στην προφητεία των 70 εβδομάδων (βλ. Παράρτημα 5). Το θέμα είναι ότι η αιώνια, ουράνια πραγματικότητα εισβάλλει στην ανθρώπινη ιστορία εντελώς απροσδόκητα. Το πιο σπουδαίο παράδειγμα είναι η Δευτέρα Παρουσία του Χριστού που θα συμβεί “κατά την ώρα που δεν στοχάζεστε” (Ματθαίον 24:44).

Η αμφισβήτηση για το άνοιγμα του Βιβλίου αντιμετωπίστηκε με τη σταύρωση, όπου ο Ιησούς κατοχύρωσε το δικαίωμα να συγχωρεί τους αμαρτωλούς και να δίνει αιώνια ζωή σε “καθέναν που πιστεύει σ’ αυτόν” (Ιωάννην 3:16). Η σταύρωση όμως ήταν η θυσία του Αρνίου και από Θεϊκής άποψης ο Ιησούς είναι “το Αρνίο που είναι σφαγμένο από τη δημιουργία του κόσμου” (Αποκάλυψη 13:8). Συνεπώς, το άνοιγμα του βιβλίου εξασφαλίστηκε με την απόφαση του Θεού “από τη δημιουργία του κόσμου”, μια απόφαση που πραγματοποιήθηκε στην ανθρώπινη ιστορία όταν ο Χριστός πέθανε στο σταυρό το 31 π.Χ. Αυτό που συντελείται στον ουρανό, στο πέμπτο κεφάλαιο της Αποκάλυψης, θα μπορούσε να συμβεί οποιαδήποτε στιγμή μετά τη σταύρωση και πιθανώς αυτό να ήταν το πρώτο γεγονός που συνέβη μετά την ανάληψη του Χριστού. Αναμφίβολα αυτό το γεγονός είχε στενή σχέση με την εκδίωξη του Σατανά από τον ουρανό, λαμβάνοντας υπόψη τη δήλωση του Χριστού: “Τώρα (με την επικείμενη σταύρωση και ανάσταση του Χριστού) είναι η κρίση αυτού του κόσμου· τώρα ο άρχοντας αυτού του κόσμου (ο Σατανάς) θα ριχτεί

²⁹ Ο Ψαλμός 90:10 υποδεικνύει ότι τα χρόνια της ζωής είναι 70 ή 80 “αν είμαστε σε ευρωστία”. Ακόμα και σήμερα, 3000 χρόνια μετά αυτό είναι το ευδόκιμο ζωής.

έξω” (Ιωάννην 12:31, βλ. 12: Πόλεμος στον Ουρανό).³⁰ Το δικαίωμα να ανοιχτεί το βιβλίο της Ζωής κατοχυρώθηκε όταν ο Ιησούς επέστρεψε στον ουρανό, στην τελετή που περιγράφεται στην Αποκάλυψη πέμπτο κεφάλαιο . Το κυριολεκτικό όμως άνοιγμα του βιβλίου (η έναρξη της διερευνητικής κρίσης) θα συμβεί στην ανθρώπινη ιστορία τη φαινομενικά αυθαίρετη στιγμή που ο Θεός επιλέγει και προλέγει στην προφητεία.

Σε γενικούς προφητικούς όρους είδαμε ότι το όραμα της Ημέρας του Εξιλασμού ξεκίνησε με την εμφάνιση “μιας ανοιγμένης θύρας στον ουρανό” (Αποκάλυψη 4:1), που συνδέεται με την εποχή της Φιλαδέλφειας (“έβαλε μπροστά σου μια ανοιγμένη θύρα” Αποκάλυψη 3:8). Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα της Αποκάλυψης αυτή ήταν η εποχή των μεγάλων θρησκευτικών αναζωπυρώσεων, από τα μέσα του 18^{ου} μέχρι τον 19^ο αιώνα.

Πιο συγκεκριμένα, το βιβλίο του Δανιήλ αναφέρεται στην Ημέρα του Εξιλασμού με την πιο εκτεταμένη χρονικά προφητεία από όλες: “Μέχρι 2300 ημερονύκτια· τότε, το αγιαστήριο θα καθαριστεί” (Δανιήλ 8:14). Τα παραρτήματα 4 και 5 εξετάζουν λεπτομερώς κάποια σημεία αυτής της προφητείας, δείχνοντας πρώτα απ’ όλα ότι σε αρκετές προφητείες, συμπεριλαμβανομένης και αυτής, μια προφητική ημέρα συμβολίζει ένα κυριολεκτικό έτος στην ανθρώπινη ιστορία. Εξετάζεται επίσης η σχέση μεταξύ των 2300 ημερονυκτίων και των 70 εβδομάδων του Δανιήλ 9:24 (θα βοηθούσε η ανάγνωση αυτών των σημείων από τώρα) και δείχνει ότι “εβδομήντα εβδομάδες διορίστηκαν (στην κυριολεξία “αποκόπηκαν”) από τα 2300 ημερονύκτια. Παρουσιάζεται επίσης ότι οι 70 εβδομάδες (490 χρόνια) ξεκινούν με “την έκδοση του προστάγματος, για να ανοικοδομηθεί η Ιερουσαλήμ” (Δανιήλ 9:25), που έγινε το 457 π.Χ. Από τη στιγμή που 490 χρόνια αποκόπτονται από τα 2300 χρόνια, το σημείο εκκίνησης και για τις δυο προφητείες είναι το ίδιο. Εφαρμόζοντας απλά μαθηματικά φτάνουμε στο συμπέρασμα ότι τα 2300 χρόνια ολοκληρώνονται το 1844 μ.Χ. και σύμφωνα με την προφητεία τότε “το αγιαστήριο θα καθαριστεί”.

Συνεπώς, αναφορικά με την ανθρώπινη ιστορία η διερευνητική κρίση άρχισε το 1844, όταν ο Ιησούς μαζί με τους αγγέλους ξεκίνησε την τελευταία φάση της διακονίας Του για να σώσει την ανθρωπότητα και να εξαλείψει την αμαρτία. Αν και με την πρώτη ματιά το έτος 1844 φαίνεται να είναι πολύ αυθαίρετη και ατίθιμη ημερομηνία, δεν είναι περισσότερο αυθαίρετη από το 27 μ.Χ. όταν ο Ιησούς βαπτίστηκε ή το 31 μ.Χ. όταν σταυρώθηκε. Αυτή η χρονολογία σηματοδεύει την έναρξη της προφητικής περιόδου που ονομάζεται “έσχατος καιρός”³¹ ή “έσχατες ημέρες”.³² Η κρίση που γίνεται στη διάρκεια του έσχατου καιρού συμβολίζεται από το άνοιγμα των επτά σφραγίδων στο έκτο κεφάλαιο.

5:9-14 ΤΟ ΑΡΝΙΟ ΕΙΝΑΙ ΑΞΙΟ

Ο μεγάλος εχθρός προκαλεί λέγοντας: “**Ποιος είναι άξιος να ανοίξει το βιβλίο και να λύσει τις σφραγίδες του;**” Ένα “σφαγμένο Αρνίο” πήρε το βιβλίο της Ζωής με το αιώνιο πεπρωμένο εκείνων για τους οποίους θυσιάστηκε, για να βρεθούν γραμμένοι μέσα στο βιβλίο. Μόνο Εκείνος έχει το δικαίωμα να ανοίξει το βιβλίο, “για να κηρύξει ελευθερία στους αιχμαλώτους” (Λουκάν 6:18). Δεν καταλαβαίνουμε

³⁰ Είναι ενδιαφέρον να συγκρίνουμε το πέμπτο κεφάλαιο της Αποκάλυψης με το δωδέκατο . Η αλληλουχία είναι ότι η αγνή γυναίκα γεννά ένα αγόρι (Χριστός) που ο Σατανάς, ο Δράκοντας, προσπαθεί να καταστρέψει, αλλά το παιδί αρπάζεται προς τον Θεό και το θρόνο Του (Αποκάλυψη 12:4,5). Μια αλληγορία της γέννησης, του θανάτου και της ανάληψης του Χριστού. Μετά γίνεται πόλεμος στον ουρανό μεταξύ του Μιχαήλ (Χριστός) και του Σατανά (Αποκάλυψη 12:7). Η αιτία φαίνεται να αφορά στην κατηγορία των αδελφών (Αποκάλυψη 12:10). Ο Σατανάς ηττείται και εκδιώκεται από τον ουρανό και δεν υπάρχει μέρος για αυτόν (Αποκάλυψη 12:8, 9). Το γεγονός αυτό γίνεται αιτία δοξολογίας στον ουρανό (Αποκάλυψη 12:12). Ο Σατανάς είναι ο “ισχυρός άγγελος” που αμφισβητεί το άνοιγμα του βιβλίου, επομένως το πέμπτο κεφάλαιο απεικονίζει την ίδια σκηνή. Μετά το θάνατο, την ανάσταση και την ανάληψη του Χριστού, πρώτη Του προτεραιότητα ήταν να ασχοληθεί με “τον κατηγορο των αδελφών” που αμφισβητούσε το δικαίωμα Του να σώζει τους αμαρτωλούς (που συμβολίζονται από το σφραγισμένο βιβλίο). Απάντησε στην πρόκληση δείχνοντας τη θυσία Του (το αρνίο που σφάζεται) και ο Σατανάς δεν είχε τίποτα παραπάνω να πει και καμία πλέον θέση στον ουρανό. Αυτό είχε ως συνέπεια να γίνει μια μεγάλη δοξολογία και χαρά στον ουρανό που καταγράφεται στην Αποκάλυψη 5:9-14. Έτσι το δικαίωμα για το άνοιγμα του βιβλίου της Ζωής εδραιώθηκε με την επιστροφή του Χριστού στον ουρανό. Το πραγματικό όμως άνοιγμα του βιβλίου (η έναρξη της τελετής της Ημέρας της Εξιλέωσης) ξεκίνησε το 1844.

³¹ Δανιήλ 8:17, 11:35,40, 12:4,9.

³² Γένεση 49:1, Πράξεις 2:17, Β’ Τιμόθεον 3:1, Ιακώβου 5:3, Β’ Πέτρου 3:3.

πλήρως τη σημασία όλων αυτών, αλλά κατά κάποιο τρόπο αφορά στην αιώνια μακαριότητα όλου του σύμπαντος. “Ξέρουμε καλά ότι ολόκληρη η κτίση συστενάζει, και συμπάσχει με ωδίνες μέχρι και τώρα... επειδή, η μεγάλη προσδοκία της κτίσης προσμένει τη φανέρωση των παιδιών του Θεού... και η ίδια η κτίση θα ελευθερωθεί από τη δουλεία της φθοράς, και θα μεταβεί στην ελευθερία της δόξας των παιδιών του Θεού” (Ρωμαίους 8:19-22).

Το άνοιγμα των σφραγίδων του βιβλίου είναι αιτία δοξολογίας! **“Και ψάλλουν μια καινούργια ωδή, λέγοντας: Άξιος είσαι να πάρεις το βιβλίο, και να ανοίξεις τις σφραγίδες του’ επειδή, σφάχτηκες, και μας αγόρασες στον Θεό με το αίμα σου, από κάθε φυλή και γλώσσα και λαό και έθνος’ και μας έκανες βασιλιάδες και ιερείς στον Θεό μας’ και θα βασιλεύσουμε επάνω στη γη”** (Αποκάλυψη 5:9,10).

Οι άγγελοι και οι ουράνιες υπάρξεις καθώς και όσοι άνθρωποι έχουν ήδη αναστηθεί ή αρπαχθεί στον ουρανό ψάλλουν τη νέα ωδή ενώ καλωσορίζουν τον Χριστό στο ουρανό καθώς επιστρέφει από την αποστολή Του στη γη, όπου κατατρόπωσε εντελώς τον Σατανά και διασφάλισε την απελευθέρωση του σύμπαντος “από τη δουλεία της φθοράς”. Εμείς οι υπόλοιποι όμως θα πρέπει να περιμένουμε μέχρι να ανοιχτούν όλες οι σφραγίδες, να σαλπίσουν όλες οι σάλπιγγες, να ξεχυθούν όλες οι πληγές και στο τέλος να ακούσουμε τη “σάλπιγγα Θεού, κι αυτοί που πέθαναν εν Χριστώ θα αναστηθούν πρώτα’ έπειτα, εμείς που ζούμε, όσοι απομένουμε, θα αρπαχτούμε μαζί τους με σύννεφα σε συνάντηση του Κυρίου στον αέρα’ κι έτσι, θα είμαστε πάντοτε μαζί με τον Κύριο” (Α’ Θεσσαλονικείς 4:16,17).

Τότε η φωνή μας θα ενωθεί με τη **“φωνή από πολλούς αγγέλους, ολόγυρα από τον θρόνο και από τα ζώα και από τους πρεσβύτερους’ και ο αριθμός τους ήταν μυριάδες μυριάδων, και χιλιάδες χιλιάδων, λέγοντας με δυνατή φωνή: Το σφαγμένο Αρνίο είναι άξιο να πάρει τη δύναμη και πλούτο και σοφία και ισχύ και τιμή και δόξα και ευλογία”** (Αποκάλυψη 5:11,12). Τότε ολόκληρο το σύμπαν θα είναι σε πλήρη αρμονία και ενότητα δοξολογίας για τον Δημιουργό και Λυτρωτή μας. **“Κάθε κτίσμα που είναι μέσα στον ουρανό, κι επάνω στη γη, και από κάτω από τη γη, και όσα είναι μέσα στη θάλασσα, και όλα όσα είναι μέσα σ’ αυτά, άκουσα ότι έλεγαν: Σ’ αυτόν που κάθεται επάνω στον θρόνο, και στο Αρνίο, ας είναι η ευλογία και η τιμή και η δόξα και η κυριαρχική εξουσία στους αιώνες των αιώνων”** (Αποκάλυψη 5:13).